

**ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΣΤΗΡΙΞΗ
ΣΕ ΕΥΑΛΩΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ**

**ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΝ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥΣ
ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ**

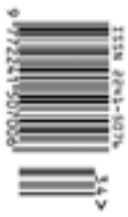
ΣΕΛ. 2

**ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΣΦ
Η "ΠΡΑΣΙΝΗ"
ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ
ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ
ΣΤΑ ΒΡΙΛΗΣΣΙΑ**

Ο Δήμος Βριλησίων έχει υιοθετήσει φιλόδοξους κλιματικούς στόχους στα σχέδια ΣΔΑΕΚ και ΣΒΑΚ, με στρατηγικές που περιλαμβάνουν τη χρήση υδρογονοκίνητων ηλεκτρικών οχημάτων κυψελών καυσίμου, όπου το υδρογόνο παράγεται από ΑΠΕ, για το σύστημα δημοτικών και ιδιωτικών μεταφορών.

ΣΕΛ. 4

20 08

X **τύπος**

ΣΑΒΒΑΤΟ 20.08.2022
ΕΤΟΣ 27°
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 1272
ΤΙΜΗ: 0.10 ευρώ

**Ο Χ-ΤΥΠΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ:
ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ
ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ
ΓΙΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ
ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΙΑ**

ΣΕΛ. 24

ΜΕΓΑΛΟ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

ΜΕΡΟΣ Β'

**ΜΝΗΜΕΣ, ΓΕΓΟΝΟΤΑ,
ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΠΡΟΓΟΝΟΥΣ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ**

Το 2022 αποτελεί χρονιά ορόσημο για τη Νέα Ιωνία. Ως προσφυγοπόλη με μεγάλη ιστορία στις πλάτες της, η πόλη και οι άνθρωποί της αποτελούν από τους κυριότερους εκφραστές του μικρασιατικού ελληνισμού που φέτος έχει την τιμητική του, καθώς συμπληρώνονται 100 χρόνια από το τραγικό γεγονός της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας για ενίσχυση της ιστορικής μνήμης, ο Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Νέας Ιωνίας και της Ένωσης Σπάρτης Μικράς Ασίας, κ. Λουκάς Χριστοδούλου μας εξιστορεί γνωστές και άγνωστες πτυχές της ιστορικής διαδρομής της Μικράς Ασίας και των προσφύγων σε ένα μεγάλο αφιέρωμα με ντοκουμέντα.

- ΒΟΥΡΛΑ (ΒΡΥΟΥΛΑ)
- ΑΡΙΣΤ. ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ – ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ – ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ – ΕΚΚΛΗΣΙΑ • Οι θέσεις των Τούρκων και Ιταλών μετά την κατοχή της Σμύρνης • Λίγο πριν την Συνθήκη των Σεβρών
- Η Συνθήκη των Σεβρών (28 Ιουλίου / 10 Αυγούστου 1920) • Οι Βουλευτικές Εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920 και το Δημοψήφισμα • Δημ. Ράλλης – Νικ. Καλογερόπουλος – Δημ. Γούναρης και Μικρασιατική Εκστρατεία • Δημήτριος Γούναρης, Πρωθυπουργός: 25 Μαρτίου 1921-3 Μαΐου 1922 • Σαγγάριος: Νικήσαμε ή ηττηθήκαμε; • Και μετά τον Σαγγάριο, τι μέλει γενέσθαι; • Απέλπιδες προσπάθειες δια την σωτηρία της Μ. Ασίας • ΟΙ ΚΥΒΕΡΝΩΝΤΕΣ ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥΣ (Μάρτιος-Ιούλιος 1922)

• ΣΕΛΙΔΕΣ 5-17

**100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ
ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ**

**ΤΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ
ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΣΤΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙ**

ΣΕΛ. 18-23

...Γιατί η διαφήμιση έχει **αξία!!!**

ΟΜΙΛΟΣ MEDIA ΑΚ

Xτύπος **ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ** **FREE NEWS** **Αθηναϊκό ΝΕΑ** **ΤΟΠΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ**

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

xtypos.gr syneidisi.gr ifn.gr athnews.gr topikostypos.gr

210 2710769 • xtypos@otenet.gr • synidisi@otenet.gr • athinaikaneasec@gmail.com

Κέντρο Κοινότητας Δήμου Αμαρουσίου

ΟΛΑ ΟΣΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΑΝΑΣΦΑΛΙΣΤΩΝ ΥΠΕΡΗΛΙΚΩΝ

βάνετε από αλλού.

* Αν το ποσό που προκύπτει ως διαφορά είναι μικρότερο από είκοσι (20) ευρώ, το επίδομα δεν καταβάλλεται.

* Σε περίπτωση μεταβολής του ποσού της σύνταξης ή της παροχής που λαμβάνετε από το εξωτερικό ή την Ελλάδα, αντίστοιχα, έχετε υποχρέωση να το δηλώσετε αμέσως, προκειμένου να τροποποιηθεί αναλόγως το ποσό του επιδόματος.

* Για όσους λαμβάνουν σύνταξη ή άλλη παροχή από οποιοδήποτε φορέα του εξωτερικού, η νομισματική ισοτιμία λαμβάνεται υπόψη την 1η εργάσιμη ημέρα του έτους κατά τη χορήγηση, την επαναχορήγηση ή την τροποποίηση του ποσού της παροχής που λαμβάνουν από τον αρμόδιο για την καταβολή αυτής φορέα, λόγω αλλαγής του ποσού της σύνταξης που λαμβάνουν από τον φορέα του εξωτερικού.

Διαμονή

Για να υποβάλετε το σχετικό αίτημα θα πρέπει να διαμένετε μόνιμως και νομίμως στην Ελλάδα δεκαπέντε (15) συνεχή έτη πριν από

την υποβολή της αίτησης σας ή 15 έτη μεταξύ του 17ου και 67ου έτους της ηλικίας σας, εκ των οποίων τα δέκα (10) συνεχόμενα πριν από την υποβολή της αίτησης και να εξακολουθείτε να διαμένετε στην Ελλάδα και μετά τη λήψη της παροχής. Το ποσό του επιδόματος καταβάλλεται πλήρες ή μειωμένο λόγω σύνταξης εξωτερικού ή προνοιακής παροχής εντός Ελλάδας για όσους πληρούν αθροιστικά τα ανωτέρω κριτήρια και έχουν συμπληρώσει στη χώρα τουλάχιστον τριάντα πέντε (35) πλήρη έτη διαμονής και μειώνεται κατά 1/35 για κάθε ένα (1) έτος που υπολείπεται των τριάντα πέντε (35) ετών διαμονής στη χώρα.

Φορολογητέο Εισόδημα

Το συνολικό ετήσιο ατομικό φορολογητέο εισόδημα, καθώς και το απαλλασσόμενο ή φορολογούμενο με ειδικό τρόπο εισόδημα δεν πρέπει υπερβαίνει το ποσό των: τεσσάρων χιλιάδων τριακοσίων είκοσι (4.320) ευρώ στη περίπτωση εγγάμων, το συνολικό ετήσιο οικογενειακό φορολογητέο εισόδημα, καθώς και το απαλλασσόμενο ή φο-

Κάλυψη ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης

Όσοι λαμβάνουν επίδομα και δεν καλύπτονται για παροχές υγείας από τυχόν άλλη παροχή, δικαιούνται ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη από τις Δημόσιες Δομές Υγείας με χρήση του ΑΜΚΑ, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.4368/2016

ρολογούμενο με ειδικό τρόπο εισόδημα δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό των οκτώ χιλιάδων εξακοσίων σαράντα (8.640) ευρώ.

* Στο εισόδημα δεν υπολογίζονται:

α. Οι οικονομικές ενισχύσεις που χορηγούνται σε άτομα με αναπηρίες λόγω της αναπηρίας τους.

β. Το διατροφικό επίδομα που χορηγείται στους πάσχοντες από χρόνια νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου και στους μεταμοσχευμένους.

γ. Το επίδομα ανεργίας.

δ. Η διατροφή που καταβάλλεται σε ανήλικο τέκνο με δικαστική απόφαση ή με συμβολαιογραφική πράξη ή με ιδιωτικό έγγραφο χιλιάδων εξακοσίων σαράντα (8.640) ευρώ.

Ύψος της ακίνητης και κινητής περιουσίας

Ακίνητη περιουσία:

Η συνολική φορολογητέα αξία της ακίνητης περιουσίας σας δεν μπορεί να υπερβαίνει στο σύνολο της το ποσό των ενενήντα χιλιάδων (90.000) ευρώ.

Κινητή περιουσία:

Το τεκμήριο αντικειμενικής δαπάνης της κινητής περιουσίας (επιβατικά ΙΧ, ΜΧ αυτοκίνητα ή και δίκυκλα) δεν μπορεί να υπερβαίνει στο σύνολο της, το ποσό των έξι χιλιάδων (6.000) ευρώ.

* Εξαιρούνται της παροχής οι μοναχοί/ες, οι οποίοι διαμένουν σε Ιερές Μονές και συντηρούνται από αυτές και όσοι εκτίουν ποινή στερητικής της ελευθερίας.

* Εξαιρούνται επίσης οι ανασφάλιστοι υπερήλικες οι οποίοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, εφόσον ο/η σύζυγος λαμβάνει σύνταξη από οποιαδήποτε πηγή μεγαλύτερη από την παροχή.

Απόρριψη αίτησης & Ένσταση

Κατά της απόφασης περί απονομής ή μη του επιδόματος επιτρέπεται ένσταση ενώπιον του οργάνου εξέτασης ενστάσεων του άρθρου 40 του Π.δ. 78/1998 (Α' 72), εντός προθεσμίας τριών μηνών, που αρχίζει από την κοινοποίηση της απόφασης στον αιτούντα. Το ως άνω όργανο εξετάζει την ένσταση και κατά νόμο και κατ' ουσίαν και υποχρεούται να αποφανθεί μέσα σε ένα μήνα από την υποβολή της.

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ

κάθε Σάββατο

Διακηρύξεις Διαγωνισμών
- Προμηθειών, Έργων,
Προσλήψεων, Προϋπολογισμούς,
Συνοπτικούς, Ισολογισμούς,
Κανονιστικές Αποφάσεις
και όλες τις νόμιμες
δημοσιεύσεις των δήμων,
των ΝΠΔΔ, του δημοσίου και
του ευρύτερου δημοσίου τομέα

τηλ.: 210 2710769,
210 2719132, 210 2794785
email: xtypos@otenet.gr

www.xtypos.gr

*Η Εφημερίδα λειτουργεί "επίσημα" αποκλειστικά στην Ελλάδα και για Γενικές Γραμματείες Επισκευασίας και Στεγασίας, σύμφωνα με ΑΔΔ/ΣΤ/ΣΤ/Α/1922 - ΑΔΔ ΥΠΟΚΟΜΙΣΤΕΥΤΕΡΕΣ

Ο Δήμος Βριλησίων έχει υιοθετήσει φιλόδοξους κλιματικούς στόχους στα σχέδια ΣΔΑΕΚ και ΣΒΑΚ, με στρατηγικές που περιλαμβάνουν τη χρήση υδρογονοκίνητων ηλεκτρικών οχημάτων κυψελών καυσίμου, όπου το υδρογόνο παράγεται από ΑΠΕ, για το σύστημα δημοτικών και ιδιωτικών μεταφορών.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

Πειραιάς 19/08/2022
Αρ. Πρωτ. 36579/183

ΑΠΟΦΑΣΗ
Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ

Έχοντας υπόψη:
1. Τις διατάξεις του άρθρου 58 καθώς και του άρθρου 59 του Ν.3852/2010 « Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ Α'/87/7-6-2010), όπως αντικαταστάθηκε από την παρ.1 του άρθρου 68 του Ν. 4555/2018 (Α' 133) Πρόγραμμα Κλεισθίνης Ι, αναφορικά με τον ορισμό των Αντιδημάρχων και την αναπλήρωση του Δημάρχου και από το άρθρο 5 του Ν.4623/2019 (Α' 134)
2. Τις διατάξεις του άρθρου 89 παρ. 1 του Ν. 3463/2006
3. Την υπ' αριθμ. 28549/16-4-2019 (ΦΕΚ 1327/17-4-2019 τ. Β) απόφαση του ΥΠ.ΕΣ. «Πρωτοβάθμιοι και Δευτεροβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Χώρας με το Ν.3852/2010, όπως ισχύει»
4. Την εγκύκλιο ΥΠ.ΕΣ. 809/85741/19-11-2021 «Ορισμός Αντιδημάρχων»
5. Την υπ' αριθμ. πρωτ. 1473/6/13-1-2022 απόφαση Δημάρχου περί του ορισμού Αντιδημάρχων.
6. Τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (ΦΕΚ Β' 3491/31-12-2012), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
7. Την ανάγκη μεταβίβασης ουσιαστικών αρμοδιοτήτων για την αρτιότερη οργάνωση και λειτουργία των Υπηρεσιών του Δήμου.

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

Ορίζουμε την Αντιδήμαρχο Οικονομικών Υπηρεσιών κ. Γλύκα - Χαρβαλάκου Αθηνά, ως αναπληρώτρια του Δημάρχου, για το χρονικό διάστημα από 22/8/2022 έως και 31/8/2022, κατά το οποίο ο Δήμαρχος θα απουσιάζει.
Να δημοσιευθεί η παρούσα σε μια ημερησία εφημερίδα και να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Δήμου.

Ανακοινώνεται:
1. Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής Δ/νση Διοίκησης Κατεχάκη 56 Τ.Κ 11525 Αθήνα

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΜΩΡΑΛΗΣ

Επιχορήγηση από το EUCF

Η "ΠΡΑΣΙΝΗ" ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΕ ΠΡΩΤΟ ΠΛΑΝΟ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΒΡΙΛΗΣΣΙΩΝ

Στο πλαίσιο αυτό, όντας επικεφαλής ομάδας 4 Δήμων (Βριλησίων, Αγίων Αναργύρων-Καματερού, Χαϊδαρίου και Αλίμου), υπέβαλλε υποψηφιότητα στο European City Facility (EUCF) και πέτυχε να λάβει επιχορήγηση ύψους 60.000 ευρώ για την ανάπτυξη της επενδυτικής ιδέας «Πρώθηση καθαρής κινητικότητας μέσω υποδομών πράσινου υδρογόνου».

Η πρόταση αυτή είναι από τις πρώτες στην Ελλάδα που περνάει επιτυχώς την αξιολόγηση και λαμβάνει την εν λόγω επιχορήγηση. Το EUCF είναι μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία παροχής τεχνοοικονομικής υποστήριξης σε τοπικές αρχές για την προώθηση έργων βιώσιμης ενέργειας, με ιδιαίτερο ανταγωνισμό μεταξύ των προτάσεων. Ενδεικτικά, η πρόταση του Δήμου Βριλησίων βαθμολογήθηκε κοντά στο 90% για να εγκριθεί.

Η επενδυτική ιδέα της ομάδας Δήμων προβλέπει την ανάπτυξη ενός αυτόνομου συστήματος παραγωγής πράσινου υδρογόνου μέσω τοπικής ηλεκτρολυσής με χρήση φωτοβολταϊκής μονάδας (ένα σύστημα ανά Δήμο, συνολικά 4 συστήματα). Το κάθε σύστημα θα συνδεθεί με έναν σταθμό ανεφοδιασμού υδρογόνου (H2) για απευθείας κατανάλωση από οχήματα, ενώ θα διαθέτει σύστημα αποθήκευσης για την περίσσεια παραγωγής. Το παραγόμενο υδρογόνο H2, μέσω των 4 σταθμών ανεφοδιασμών, θα τροφοδοτείται σε:

- Δημοτικά οχήματα (σάρωθρα, ποδήλατα, mini-bus, απορριματοφόρα κ.λπ.) υδρογόνου τα οποία θα καλύπτουν τόσο τις ανάγκες κινητικότητας και μεταφορών των υπηρεσιών των Δήμων, όσο και των πολιτών.
- ΙΧ οχήματα τεχνολογίας κυψελών καυσίμου υδρογόνου (FCH).

Η επιχορήγηση θα χρησιμοποιηθεί για τη μερική χρηματοδότηση των

ακόλουθων μελετών για την ωρίμανση του έργου:

- Τεχνοοικονομικές και περιβαλλοντικές μελέτες
- Ανάπτυξη επιχειρηματικού σχεδίου
- Ανάλυση τεχνικών προδιαγραφών οχημάτων και H2.
- Μελέτη νομικών απαιτήσεων
- Μελέτη λήψης αποφάσεων

Λίγα λόγια για το EUCF (European City Facility)

Το EUCF είναι μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την παροχή τεχνοοικονομικής υποστήριξης σε δημοτικές/τοπικές αρχές στο να αναπτύξουν και να ωριμάσουν επενδυτικές ιδέες για την επιτάχυνση έργων βιώσιμης ενέργειας.

Με τη μορφή επιχορήγησης έως 60.000 ευρώ, το EUCF χρηματοδοτεί υπηρεσίες και δραστηριότητες ωρίμανσης επενδυτικών ιδεών, όπως

- (τεχνικές) μελέτες σκοπιμότητας,
- νομικές, οικονομικές και χρηματοοικονομικές αναλύσεις,
- αναλύσεις κινδύνου,
- αναλύσεις αγοράς,

- αναλύσεις ενδιαφερομένων, και
- περαιτέρω υποστηρικτικά καθήκοντα.

Η επιχορήγηση δεν προορίζεται για άμεση χρηματοδότηση επενδύσεων αλλά για την ωρίμανση αυτών, καθώς οι Δήμοι συχνά αντιμετωπίζουν προκλήσεις τεχνικής επάρκειας, ανθρωπίνης στελέχωσης και οικονομικής αδυναμίας. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην παροχή βοήθειας για έργα τα οποία δημιουργούν οικονομίες κλίμακας. Η επιχορήγηση στοχεύει στην πρόσβαση σε υπηρεσίες ανάπτυξης μιας επενδυτικής ιδέας, η οποία θα μπορούσε να επιτρέψει την πρόσβαση σε πολλά χρηματοδοτικά εργαλεία και πηγές (όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το ELENA, έως και εθνικές και ιδιωτικές επενδύσεις). Η συμμετοχής στο EUCF προϋποθέτει ότι οι προτεινόμενες μελέτες θα αφορούν έργα αειφορίας και πράσινης ενέργειας.

Η πρωτοβουλία «European City Facility - (EUCF)» χρηματοδοτείται από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα για την Έρευνα και την Καινοτομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση «Ορίζοντας 2020» (Horizon 2020).

κλειδαμπαρώματα
η ασφάλειά σας πρώτα!

Λ. Ηρακλείου 349, Νέο Ηράκλειο
210 2831 111 - 6944 411333
Λ. Μεσογείων 433, Αγία Παρασκευή
210 600 8888 - 210 639 0000

- Κλειδιά • Κλειδιά Immobilizer • Κλειδαριές • Πόμοιο
- Τηλεχειριστήρια • Χρημ/βώτια • Πόρτες ασφαλείας
- Αναβαθμίσεις κλειδαριών σε πόρτες ασφαλείας • Επισκευές - τοποθετήσεις κλειδαριών • Διαρρήξεις οικιών-αυτοκινήτων

www.kleidamparomata.gr info@kleidamparomata.gr

ACS
... σημαίνει courier

ΑΤΤΙΚΗ

- ΠΕΡΙΣΣΟΣ Λ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 133, Τ.Κ. 142 31, τηλ.: 210 2110590 e-mail: bbj@acscourier.gr
- ΓΑΛΑΤΣΙ Λ. ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ 97-99, Τ.Κ. 111 46, τηλ.: 210 2110974 e-mail: bbj4@acscourier.gr
- ΧΑΛΑΝΔΡΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ 14 Τ.Κ. 152 32, τηλ.: 210 6892200 e-mail: aax@acscourier.gr

Τα πάντα, παντού.

ΜΕΓΑΛΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Άγνωστα
Ιστορικά
Ντοκουμέντα

Το 2022 αποτελεί χρονιά ορόσημο για τη Νέα Ιωνία. Ως προσφυγοπόλη με μεγάλη ιστορία στις πλάτες της η πόλη και οι άνθρωποί της αποτελούν από τους κυριότερους εκφραστές του μικρασιατικού ελληνισμού που φέτος έχει την τιμητική του, καθώς συμπληρώνονται 100 χρόνια από το τραγικό γεγονός της Μικρασιατικής Καταστροφής. Ήδη η Ιερά Μητρόπολη Νέας Ιωνίας, Φιλαδελφείας, Ηρακλείου και Χαλκηδόνος σε συνεργασία με φορείς της Νέας Ιωνίας αλλά και των περιοχών της Νέας Φιλαδέλφειας - Νέας Χαλκηδόνος και του Ηρακλείου Αττικής έχουν αποδώσει φόρο τιμής τόσο στις ψυχές που χάθηκαν άδικα, όσο και στους πρόσφυγες που κατάφεραν να ορθοποδήσουν και να διατηρήσουν ζωντανό τον πολιτισμό των Ελλήνων της Μικράς Ασίας μέχρι και σήμερα. Ένας από τους φορείς που έχουν συμβάλει τα μέγιστα σε αυτό είναι φυσικά το ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας για ενίσχυση της ιστορικής μνήμης, ο Πρόεδρος του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. Νέας Ιωνίας και της Ένωσης Σπάρτης Μικράς Ασίας, **κ. Λουκάς Χριστοδούλου** μας εξιστορεί γνωστές και άγνωστες πτυχές της ιστορικής διαδρομής της Μικράς Ασίας και των προσφύγων σε ένα μεγάλο αφιέρωμα με ντοκουμέντα.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Από τον **Λουκά Χριστοδούλου**,
Πρόεδρο ΚΕΜΙΠΟ Νέας Ιωνίας
& Ένωσης Σπάρτης Μικράς Ασίας

ΒΟΥΡΛΑ (ΒΡΥΟΥΛΑ)

Η στρατιωτική Διοίκηση Βρουούλων¹, περιγράφει την κατάσταση στην περιοχή:

Α. Τομέυς: Ο Ανατιθειμένος εις την υπ' εμέ Διλοχίαν τομέυς εκτείνεται εκ Τσεσμέ Δυτικώς μέχρι της γραμμής Άγιος Γεώργιος ύψ. 1080 - ύψ. 1170 Μοναστηράκι-άκρα υψηλή ανατολικώς (φύλ. χάρτου Σμύρνης 1:250.000). Χερσόνησος λίαν εκτεταμένη.

Β. Πληθυσμός: Η περιφέρεια αυτή κατοικείται καθ' άπασαν μεν την ύπαιθρον χώραν υπό Οθωμανών, μόνον δε εις την πόλιν Βρουούλων υπάρχουν περί τας 25.000 κάτοικοι Έλληνες, εις Σιβρί-Χισάρ περί τους δυσχιλίους και εις τρία άλλα χωρία ελάχιστοι (Γκιούλ Μπαχτσέ, υψηλή Γιατζιλάρ). Οι Οθωμανοί της περιφέρειας Σιβρί-Χισάρ και των περί των ορεινών όγκων Γκιζιλ-Ντάγ χιλίων είναι φανατικοί και ρέπουν προς την φυγοδικίαν. Οι Έλληνες των Βρουούλων φανατικοί και αυτοί πατριώτες άγονται υπό φοβερού μίσους και εκδικήσεως κατά των Τούρκων.

Γ. Δύναμις: Μία διλοχία πεζικού εκ (380) τριακοσίων ογδοήκοντα τυφεκίων.

Δ. Εντολαί: Τήρησις της τάξεως και ασφαλείας, καταδίωξις και σύλληψις των ατάκτων ενόπλων στοιχείων, αφοπλισμός των κατοίκων γενικώς, ειρήνευσις της υπαίθρου χώρας. Καταδίωξις των εκ των νήσων επερχομένων λαθρεμπόρων.

Ε. Διάθεσις δυνάμεως: Η Διοίκησης της Διλοχίας μετά των τριών Διμοριών του δου λόχου παραμένει εις Βρουούλα δια την ασφάλειαν της πόλεως και την φρουράν ταύτης και ίνα έχη πάντοτε η Διοίκησης υπό τας διαταγάς της μίαν δύναμιν επαρκήν δια την απόκρουσιν παντός απροόπτου, όπου κι αν αναφανή τούτο. Η τετάρτη Διμορία του λόχου τούτου κατατετημημένη εις τρία μεταβατικά αποσπάσματα υπό την εποπτείαν Ανθυπασπιστήν έχει αναλάβει την τήρησιν της τάξεως και ασφαλείας και την καταδίωξιν των λαθρεμπόρων δυτικώς των Βρουούλων μέχρι Τσεσμέ. Ο πέμπτος λόχος με την έδραν του και ένα ουλαμό παραμένει εις Ολαμίς. Έχει αποστολή δύο μικρά φυλάκια εις Τσαμπλή και Σιβρί-Χισάρ, έχει

Το ελληνικό προξενείο στα Βούρλα 1919-1922

δε καταρτίσει δυο μεταβατικά αποσπάσματα ισχυρά υπό αξιωματικούς εις ους έχει ανατεθή η καταδίωξις των ατάκτων των εις τον ορεινόν όγκον Κιζιλ-Νταγ.

ΣΤ. Κατάστασις. 1). Περί τον όγκον Κιζιλ-Νταγ περιφέρονται εντός των δασών και χαραδρών εις ειδικά φυσικά κρησφύγετα ένοπλοι Οθωμανοί μη επιθυμούντες να υποταγώσιν εις τους νόμους και επιδοθώσιν εις τα έργα τους οίτινες διατρέφονται υπό των πλησίον Οθωμανικών χωριών. 2). Οι Οθωμανοί πάντες σχεδόν είναι οπλισμένοι δια πολεμικών όπλων, άτινα διανέμειν αυτοίς ο αποχωρήσας Τουρκικός Στρατός συμπρατόντων και των Καϊμακάμηδων και άτινα δεν παραδίδονται κρύπτοντες καταλλήλως έξω των οικημάτων ή εντός της γης παραδώσαντες μόνον παλαιά και άχρηστα όπλα. 3). Μεταξύ των Τούρκων υπάρχει οργάνωσις ην δυσκόλως δύναται τις να αποκαλύψη λόγω του φανατισμού των, διότι ενώ κατ' επιβολήν επιτάσσονται, δράττονται πάσης ευκαιρίας όπως εκδηλώσωσι το μίσος των και τας κακάς προθέσεις των. Οι υποδιοικηταί Σιβρί-Χισάρ και Τσεσμέ, Τούρκοι φανατικοί και βεβαρυμένοι με ολόκληρον το παρελθόν, προσπαθούν να δημιουργούν ψευδείς κατηγορίες κατά του Στρατού, ας υποβάλλουσιν εις τον Βαλίν Σμύρνης,

ίνα τας ανακοινώση εις τους αρμοστιάς. Έχουν οπλίσει τους κατοίκους Οθωμανούς προ της κατοχής δια των όπλων του αποχωρήσαντος Τουρκικού Στρατού: γενικώς ουδεμίαν δύνανται να παράσχωσιν εμπιστοσύνην ειλικρινούς συνεργασίας. 4). Τα Τηλεγραφέα και Ταχυδρομεία εις χείρας των Τούρκων υπαλλήλων, μη ενασκουμένης υπευθύνου λογοκρισίας ήτις τα μέγιστα θα συντελέσει εις την ασφάλειαν του Στρατού Κατοχής. 5). Κυκλοφορούν εγέρτικα προκηρύξεις, ων μία κατεσχέθη και ενεργούνται ανακρίσεις αίτινες όμως χάριν εις τον φανατισμόν των Τούρκων είναι δύσκολον να αποκαλύψουν τους ενόχους. 6). Μεμονωμένα άτομα φανερικά πυροβολούσαν κατά των στρατιωτών: Ούτω την 8ην Ιουλίου εντός της Τουρκικής συνοικίας των Βρουούλων Οθωμανός ανηψίος του Μουφτή, επυροβόλησε κατά του σκοπού στρατιώτου και παρ' ολίγον να τον φονεύση. Έτεροι δύο οπλισμένοι Οθωμανοί επυροβόλησαν την νύκτα της 9ης Ιουλίου και περί ώρα 1η μ.μεσονύκτιον κατά μικρού φυλακίου επί της οδού Ολαμίς-Σιβρί-Χισάρ.

Παρά ταύτα η γενική κατάσταση εις της περιφέρειας μου παρουσιάζει τάξιν και ασφαλείαν καλήν εκτός των περί ορεινών όγκων Κιζιλ-Νταγ κρυπτομένων ατάκτων Οθωμανών

οι λοιποί κάτοικοι επιδίδονται εις την εργασίαν των. Οι λαθρέμποροι αφ' ης εγκατεστάθησαν τα τμήματα της Διλοχίας δεν ενεφανίσθησαν. Αι ακταί όμως είναι αδύνατον να φυλαχθώσιν καλώς υπό των αποσπασμάτων λόγω της εκτάσεως αυτών και των πολυπληθών όρμων, ως εκ τούτου ανάγκη πυκνής περιπολίας κατά θαλασσών.

Συμπέρασμα: Ανάγκη διορισμού λογοκριτού δια τηλεγραφέα και Ταχυδρομεία Βρουούλων, να διέρχονται δε εκ Βρουούλων και τα ταχυδρομεία Τσεσμέ και Σιβρί-Χισάρ, καθώς διέρχονται τα Τηλεγραφήματα. Αντικατάστασις και απομάκρυνσις του Καϊμακάμη Τσεσμέ τουλάχιστον αν μη και Σιβρί-Χισάρ. Ενέργεια αφοπλισμού δια δραστηκών μέσων. Η δύναμις της Διλοχίας είναι αρκετή, ως είναι η κατάσταση δια την τήρησιν της τάξεως, δεν θα ήτο όμως άσκοπον να υπάρχη ενταύθα και ο λόχος πολυβόλων του τάγματος όστις θα ησχολείτο μόνον εις εκπαιδευσιν, θα απετέλει δε απειλήν κατά παντός σκεπτομένου διατάραξιν της τάξεως.

Πυκνή και συνεχής περιπολία κατά θάλασσαν.

Εν Βρουούλοις τη 13η Ιουλίου 1919
Ο Στρατιωτικός Διοικητής
Μπουρδάρας

¹ Ιστορικό και Διπλωματικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών: Υπάτη Αρμοστεία Σμύρνης, Φακ. 6, υπ. 2.

ΙΚΟΝΙΟ

Ο Συνταγματάρχης Γ. Κατεχάκης, Αρχηγός της Αποστολής στην Κωνσταντινούπολη «...επιθυμών όπως έχω πληροφορίας περί της επικρατούσης εν τω Βιλαετίω ΙΚΟΝΙΟΥ καταστάσεως απέστειλα επ' αδεία εκεί τη εγκρίσει και του ενταύθα συμμαχικού Στρατηγείου τον έφ. Ανθυπίατρον ΤΑΛΙΑΝΙΔΗΝ μεθ' ενός νοσοκόμου ως υπηρέτου και μιας αδελφής νοσοκόμου. Ούτος απέστειλε ήδη δια του κ. Αρχηγού του Ερυθρού Σταυρού την πρώτην αυτού έκθεσιν ης αντίγραφον λαμβάνω την τιμήν να σας υποβάλω συνημμένως ώδε προς γνώσιν υμών».

Την εν λόγω έκθεση του ανθυπίατρου Ταλιανίδη, ο Γ. Κατεχάκης αποστέλλει στις 24 Ιουλίου 1919 με την ένδειξη ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ, στην Επιτελική Υπηρεσία του Υπουργείου Στρατιωτικών, στον Αρχιστράτηγο Λεων. Παρασκευόπουλο, στο Α' Σώμα Στρατού στη Σμύρνη και την κοινοποιεί στο Τμήμα της Ύπατης Αρμοστείας Σμύρνης για τον ύπατο Αρμοστή Αρ. Στεργιάδη, που είχε γραφείο στην Κωνσταντινούπολη.

Σας παραθέτω ένα τμήμα της εν λόγω έκθεσης':

...Εύρον ενταύθα όλον τον χριστιανικόν πληθυσμόν Έλληνας και Αρμενίους εις μεγάλην ανησυχίαν διότι υπήρχαν διαδόσεις ότι πρόκειται να γίνη σφαγή των ξένων στοιχείων. Η διάδοσις αυτή προήρχετο εκ του ότι

πολλοί Τούρκοι πολίται δήθεν ότι επιστρατεύονται, ωδηγούντο εις τας στρατιωτικὰς αποθήκας και εκεί αφού ωπλίζοντο καλώς, αφιέντο ελεύθεροι. Και ούτω πάντες σχεδόν οι Τούρκοι είναι καλώς οπλισμένοι και εφοδιασμένοι. Εις τούτο κατ' αρχάς εμφανώς ανεμινύετο και η Κυβέρνησις. Αργότερον όμως ηθέλησεν η Κυβέρνησις να καταπαύση την τοιαύτην εξόπλισιν του Τουρκικού πληθυσμού, αλλ' αι διαταγαί της δεν εισηκούοντο υπό των Στρατιωτικών Αρχών. Και επήλθεν δύναται τις να είπη τελεία ρήξις σχέσεων και πλήρης αποχωρισμός ενεργειών μεταξύ του Νομάρχου και των Στρατιωτικών Αρχών. Ο Νομάρχης Ικονίου Φιλελεύθερος, πράγματι δε λίσαν ενάντιος της πολιτικής των κομιτατικών, ενήργησεν δραστηριώς επί του ζητήματος τούτου και κατόρθωσε να ανακληθῆ ὁ Διοικητής του ενταύθα Τουρκικού Στρατού και ούτως πως ήδη από δέκα σχεδόν ημερών φαίνεται ότι επήλθεν ποια τις ελάττωσις των εξοπλισμών των Τούρκων και επήλθεν ησυχία εις τον πληθυσμόν. Εννοείται ότι δεν υπάρχει καθόλου ασφάλεια. Ο ούτω πως καλώς εξοπλισμένος τουρκικός πληθυσμός άραγε θα χρησιμοποιήση τα όπλα του εναντίον των ξένων; Ίσως ναι, ίσως όχι. Διότι ο Τουρκικός λαός είναι γεωργικός, ο τόπος παράγει άφθονα δημητριακά, εγένετο εντατική καλλιέργεια εν καιρώ πολέμου, ο πληθυσμός εκέρδισε πολλά. (Η Κυβέρνησις είχαν αρχίση την ανέγερσιν αναθηματικής στήλης εν Ικονίω, δείγμα της ευγνωμοσύνης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας προς τον νομόν

Ικονίου δια τα άφθονα δημητριακά που παρέσχε κατά την διάρκειαν του πολέμου). Ο πλουτίσας λοιπόν τουρκικός πληθυσμός θέλει να απολαύση εν ησυχία τα αγαθά του πλούτου του, δεν θέλει να αναμιχθῆ εις πόλεμον και ανησυχίας. Αλλ' αφ' ετέρου όπως είναι και επιπόλαιος, δεν είναι καθόλου παράδοξον να χρησιμοποιήση τα όπλα του διεγερόμενος υπό των κομιτατικών (των ολίγων τη αληθεία) ιδία όμως υπό των καταφυγόντων ενταύθα εκ της περιφερείας Αϊδινίου Τούρκων.

Τας ημέρας αυτάς υπάρχει μια ζωηρά ενέργεια εκ μέρους του Νομάρχου και του Τσελεμπί (υποβοηθείται η ενέργεια αυτή δραστηριώς υπό των Αρμενίων, φαίνεται δ' αρκετά και υπό των ιδικών μας) όπως μεταφερθῆ αλλαχού ο εν Ικονίω ευρισκόμενος Τουρκικός Στρατός. Υπάρχουν σημεία ότι θα στεφθῆ υπό επιτυχίας η ενέργεια αυτή.

Όσον αφορά τους Ιταλούς. Κατέχουν ούτοι την σιδηροδρομικήν γραμμήν από ΑΛΟΓΙΟΝΔ και εδώ. (από Χαϊδάρ-Πασά μέχρις Αλαγιούδ κατέχεται υπό των Αγγλων). Δεν αναμινύονται οι Ιταλοί καθόλου εις τας ενεργείας των Τουρκικών Αρχών στρατιωτικών τε και πολιτικών. Θέλουν να περιποιηθούν ὅλοι ανεξαιρέτως τον πληθυσμόν Χριστιανικόν τε και Τουρκικόν. Αλλ' οι μεν Έλληνες μένουں κατάψυχροι, οι δε Αρμένιοι ψυχροί, οι δε Τούρκοι έτσι κι έτσι, διότι αφ' ενός δέχονται τας περιποιήσεις των Ιταλών, αφ' ετέρου διαρκώς παραπονούνται και εκφράζουν την δυσαρέσκειάν των δια την παρουσίαν αυτών. Καθ' εκάστην διαδίδεται ότι

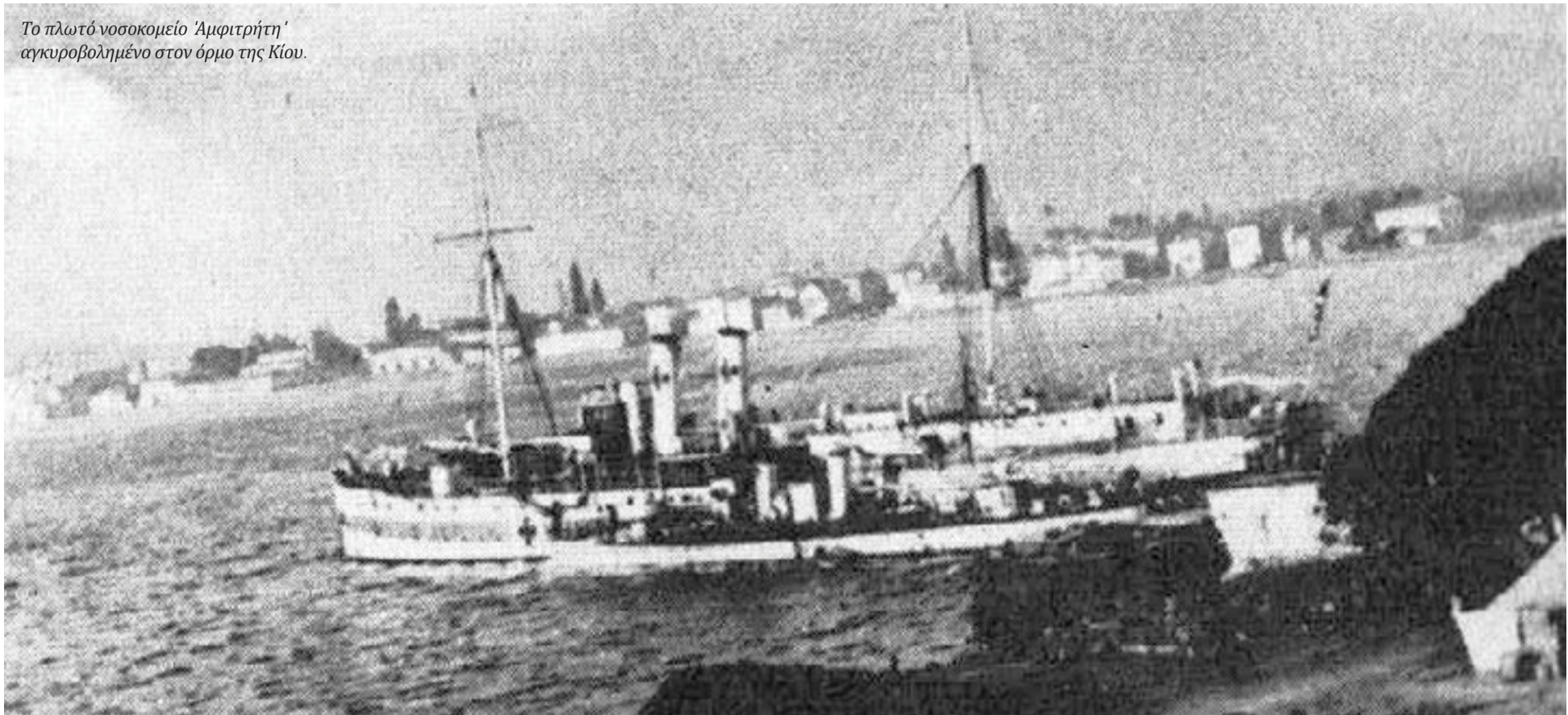
πρόκειται να αποχωρήση ο Ιταλικός Στρατός. Ενώ οι Ιταλοί καθ' εκάστην εξαγγέλλουν ότι έρχεται και άλλος Ιταλικός Στρατός μέχρι 6.000. Η αλήθεια όμως είναι ότι 1.000 άνδρες είναι και αυτοί πάντοτε παραμένουν. (Περί της ακριβούς καταστάσεως του ενταύθα Ιταλικού στρατού ως και του Τουρκικού τοιούτου πρόκειται να υποβάλῃ λεπτομερή έκθεσιν ο κ. Ροΐζος). Αι πληροφορίαι τας οποίας πανταχού ζητούν οι Ιταλοί είναι εμπορικής φύσεως, Ζητούν να μάθουν τι εμπόριον παράγει ο τόπος και τίνας έχει ανάγκην. Συνεταξείδευσα επί τινας ώρας με ένα ιταλόν αξιωματικόν (ιατρόν). Μοι ωμίλει διαρκώς περί της οικονομικής και εμπορικής αναπτύξεως του τόπου. Είμαι βέβαιος ότι οι Ιταλοί δεν απέκτησαν την συμπάθειαν του πληθυσμού εδώ του τε Χριστιανικού και Τουρκικού. Αν όμως ερωτήσετε τους Τούρκους ποιους προτιμούν τους Ιταλούς ή τους Έλληνες, θα σας απαντήσουν ότι χιλιάκις προτιμούν τους Ιταλούς. Δια τους λόγους ότι, ωμολογούν πως έχουν κακοποιήσει τους Έλληνες και φοβούνται ως εκ τούτου μήπως οι Έλληνες ερχόμενοι εδώ προβούν εις αντεκδικήσεις.

Άμα τη αφίξει μου εδώ παρουσιάσθη εν τον Άγγλον Αρμοστή, δήθεν δια να επικυρώσω τα φύλλα πορείας μου, κυρίως όμως δια να γνωρισθώ μεταξύ του. Εν τω μεταξύ όμως έλειψεν επί αρκετάς ημέρας εις Κωνσταντινούπολιν, και δεν επρόφθασα ακόμη να προχωρήσω τας γνωριμίας μου. Κατηγορείται υπό των ενταύθα Ελλήνων ότι είναι μισέλλην...».

ΑΡΙΣΤ. ΣΤΕΡΓΙΑΔΗΣ – ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΙ – ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ - ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Το πλωτό νοσοκομείο 'Αμφιτρίτη' αγκυροβολημένο στον όρμο της Κίου.

Και ενώ η Ελληνική παρουσία στη Μ. Ασία φαίνεται να παγιώνεται προς τα τέλη του 1919, «γκρίζα σύννεφα» φαίνονται στον ορίζοντα όσον αφορά το ποιος θα έχει τη Διοίκηση ή ποιος θα έπρεπε να ασκεί την πολιτική και στρατιωτική εξουσία στην ευρύτερη περιοχή της Σμύρνης. Η στάση του Υπατου Αρμοστή Αριστ. Στεργιάδη γίνεται αντικείμενο αρνητικών εισηγήσεων στον αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης Εμμ. Ρέπουλη (ο οποίος ασκεί χρέη πρωθυπουργού αφού ο Ελ. Βενιζέλος βρίσκεται ένα χρόνο στο Παρίσι υπερασπίζοντας τα εθνικά συμφέροντα) τόσο από τους στρατιωτικούς, όσο και από τους παράγοντες της Δημογεροντίας της Σμύρνης. Ο τελευταίος ενημερώνει τον Πρωθυπουργό Ελ. Βενιζέλο, ο οποίος προσπαθεί να βρει μια εφικτή λύση.

Έτσι τον Ιανουάριο του 1920, το εύδρομο «Έλλη» παραλαμβάνει τον Ελ. Βενιζέλο από το λιμάνι της Μασσαλίας με προορισμό την Ελλάδα αλλά συγχρόνως ο πρωθυπουργός αποστέλλει δύο τηλεγραφήματα στον αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης Εμμ. Ρέπουλη και τον αρχιστράτηγο Λεων. Παρασκευόπουλο για άμεση συνάντηση. Αυτή πραγματοποιείται όταν η «Έλλη» φτάνει στον Ισθμό της Κορίνθου στην οποία και επιβιβάζονται οι Ρέπουλης και Παρασκευόπουλος για μια συζήτηση κορυφής. Από την συνάντηση αυτή, ένα είναι το ουσιώδες. Ότι ο Ελ. Βενιζέλος επ' ουδενί λόγο δεχόταν να αντικατασταθεί ο Αριστ. Στεργιάδης.

Για τον λόγο αυτό αποβιβάζεται από το

εύδρομο «Έλλη» και με τον Λεων. Παρασκευόπουλο επιβιβάζονται στο αντιτορπιλικό «Λέων», κατευθυνόμενοι προς την Χίο. Από τη Σμύρνη ξεκινούν επιβιβαζόμενοι στο πολεμικό «Αμφιτρίτη» ο Αριστ. Στεργιάδης και ο αντιστράτηγος Μηλιώτης που τον συνοδεύουν οι ανώτατοι αξιωματικοί του Σώματος Στρατού Σμύρνης, υποστράτηγος Νίδερ, υποστράτηγος Ιωάννου και ο επιτελάρχης της Στρατιάς συνταγματάρχης Σαρηγιάννης.

Στη σύσκεψη που έγινε πάνω στην «Αμφιτρίτη» κοντά στη Σμύρνη, έγινε αναλυτική παρουσίαση της στρατιωτικής κατάστασης και ο πρωθυπουργός Ελ. Βενιζέλος άκουσε και τις διστάμενες απόψεις Στρατιωτικών και Στεργιάδη, σχετικά με τα της διοίκησης. Γράφει ο Χρ. Εμ. Αγγελολομάτης, για την εν λόγω συνάντηση¹:

Αν και έτρεφεν εμπιστοσύνη απόλυτον εις την ακεραιότητα του πολιτικού εν Σμύρνη συμβούλου του και με πείσμα επέμενεν εις την μη αντικατάστασίν του, εν τούτοις δεν μπορούσε να αδικήσει και τους ανωτάτους αξιωματικούς οι οποίοι του εξήγησαν αναλυτικώς πως και διατί ενρίσκοντο ηναγκασμένοι να έλθουν εις σύγκρουσιν με τον ύπατον αρμοστήν. Ο Βενιζέλος έδωσε τότε την λύσιν εις το ακανθώδες πρόβλημα. Διέγραψε και χώρισε τας αρμοδιότητας της πολιτικής και της στρατιωτικής ηγεσίας και καθώρισεν ότι από εκείνην την στιγμήν ο Στεργιάδης έπαυε να έχη το δικαίωμα επεμβάσεως εις ζητήματα, που ανεφέροντο εις την σφαιράν της στρατιωτικής καθαρώς δικαιοδοσίας. Εάν δε μελλοντικώς θα εγεννάτο ζήτημα εκδηλώσεως

κοινής δράσεως των δύο σκελών της ελληνικής κατοχής, τότε θ' ανεφέροντο προς αυτόν και θα έλυε εκείνος διατητικώς το θέμα. Ούτω συνήφθη ένα είδος εκχειρίας και απεκαταστάθη σχετική ομαλότης εις την διοίκεισιν της Σμύρνης και της κατεχομένης ενδοχώρας της.

Αλλά και οι σχέσεις του ύπατου αρμοστή Αριστ. Στεργιάδη με την Εκκλησία δεν ήταν και οι καλύτερες. Πολλές πληροφορίες λένε για την απαράδεκτη στάση που είχε «σε σχετικό κήρυγμα του Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομου σε επίσημη δοξολογία για τον εορτασμό της συμμαχικής νίκης, επειδή θεώρησε πως το περιεχόμενο δεν ήταν θρησκευτικό, αλλά εθνικοπατριωτική πολιτικολογία», όπως και όταν έμαθε τη σύναψη δανείου με πρωτοβουλία του Μητροπολίτη Κυδωνιών Γρηγορίου, των Κυδωνιέων κατοίκων με την Εθνική Τράπεζα, «για να σώσουν τους ελαιώνες τους».

Στην μεν πρώτη περίπτωση ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος κατέβηκε εμβρόντητος άρον-άρον από τον άμβωνα μετά από την υπόδειξη-παρέμβαση του Στεργιάδη και συνέχισε την λειτουργία, στη δε δεύτερη περίπτωση όταν ο Στεργιάδης έβαλε τις φωνές ο Μητροπολίτης Κυδωνιών Γρηγόριος κατέπεσε αναίσθητος και ημιπαράλυτος και μεταφέρθηκε στην έδρα του, ενώ χρειάστηκε πολύμηνη θεραπεία.

Βέβαια η ανάμειξη του στα θρησκευτικά θέματα δεν περιορίστηκε μόνο στα ανωτέρω, αλλά επεκτάθηκε και όταν κατ' εντολή της κυβέρνησης άσκησε πίεση στους μητροπολίτες περιοχής ευθύνης της ύπα-

της αρμοστείας να πάνε στην Αδριανούπολη όπου θα συγκροτείτο Σύνοδος για την ανάδειξη Πατριάρχου. Έτσι καταγράφεται ένα σοβαρό επεισόδιο στο γραφείο του, το 1921, όταν κάλεσε τους μητροπολίτες Κυδωνιών και Κρήνης (Τσεσμέ) για να τους κάνει σχετικές υποδείξεις, για να μην αναδείξουν Πατριάρχη τον Μελέτιο Μεταξάκη. Επειδή εκείνοι δεν συμμορφώθηκαν, με φωνές και χτυπώντας με γροθιά το γραφείο του, προσπάθησε να τους αλλάξει απόφαση. Αποτέλεσμα. Ο Αριστ. Στεργιάδης να θέσει υπό κράτηση τους δύο μητροπολίτες μέχρι το πλοίο να αναχωρήσει για την Αλεξανδρούπολη, ενώ στον αντίποδα τους προσέφερε 7.000 δρχ. στον καθένα τους για τα έξοδά τους, τα οποία βεβαίως δεν αποδέχθηκαν οι μητροπολίτες, ύστερα από τα προηγηθέντα.

Στις 25 Νοεμβρίου 1921 διεξήχθησαν εκλογές για την πλήρωση του Οικουμενικού Θρόνου, ο οποίος διατελούσε σε χρεία από την παραίτηση του προκατόχου του, Γερμανού Ε', τον Οκτώβριο του 1918. Οι εκλογές διεξήχθησαν σε κλίμα έντασης, πόλωσης, και διαξίφισμών και με αυστηρά μέτρα ασφαλείας. Αναμείχθηκαν σε αυτές πολιτικές δυνάμεις της Ελλάδας, που τότε βρισκόταν σε «διχασμό», με την βενιζελική πτέρυγα να επιθυμεί την εκλογή του Μελετίου και την βασιλική να προσπαθεί με κάθε τρόπο να την αποτρέψει. Τελικά ο Μελέτιος εξελέγη Οικουμενικός Πατριάρχης και ήταν ο τελευταίος που εξελέγη σύμφωνα με τους Γενικούς Κανονισμούς².

¹ «Χρονικόν Μεγάλης Τραγωδίας» Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της «Εστίας». • ² Βικιπαίδεια: Μελέτιος Μεταξάκης.

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΚΑΙ ΙΤΑΛΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Και ενώ οι Έλληνες καταλαμβάνουν την Σμύρνη στις 2 Μαΐου 1919 (π.η.), διεργασίες παρατηρούνται στην πλευρά των Τούρκων. Ο στρατηγός Κεμάλ Μουσταφά μετά την Συνθήκη του Μούδρου (18 Οκτωβρίου 1918) τοποθετείται σε μη μάχιμη θέση του υπουργείου Εθνικής Αμύνης στην Κωνσταντινούπολη, οργανώνοντας παράλληλα εθνικιστικές ομάδες, στις οποίες συμμετείχαν και πολλοί αξιωματικοί οι οποίοι είχαν παραγκωνιστεί από τον Σουλτάνο. Έχουν αρχίσει ήδη οι πρώτες αμφισβητήσεις στις αποφάσεις του Σουλτάνου. Ύστερα από πιέσεις των Άγγλων και προκειμένου να απαλλαχθεί από αυτόν, ο Σουλτάνος τον διόρισε τον Μάιο του 1919 στρατιωτικό επιθεωρητή των Ανατολικών Επαρχιών. Έτσι ο Μουσταφά Κεμάλ αποβιβάστηκε στη Σαμψούντα στις 19 Μαΐου 1919 (ν.η.), ημέρα που θεωρείται για τους Τούρκους έναρξη του πολέμου της ανεξαρτησίας τους.

Εκεί ο Κεμάλ μαζί με άλλους αξιωματικούς υπέγραψαν μυστικό πρωτόκολλο με το οποίο οι αξιωματικοί δήλωναν την αντίθεσή τους με τη φίλα προσκείμενη προς την AN-TANT τουρκική κυβέρνηση και ουσιαστικά ξεκινούσαν ανταρτοπόλεμο εναντίον της Υψηλής Πύλης. Τον Ιούλιο και τον Σεπτέμβριο του 1919 συγκάλεσε δύο εθνικά συνέδρια, ένα στο Ερζερούμ και ένα στη Σεβάστεια. Στο δεύτερο συνέδριο εκλέχθηκε πρόεδρος της «Εταιρείας για την Προάσπιση των Εθνικών Δικαιωμάτων των Ανατολικών Επαρχιών». Ως πρόεδρος της επαναστατικής επιτροπής απαίτησε την απόρριψη των συμμαχικών όρων ειρήνης, ασκώντας πιέσεις στον Σουλτάνο, στην ουσία αμφισβητώντας τις όποιες αποφάσεις και συμφωνίες είχαν συναφθεί.

Οι Ιταλοί την ίδια περίοδο και βλέποντας να διακινδυνεύουν τα οικονομικά τους συμφέροντα στην περιοχή της Αττάλειας και του Αϊδινίου, αφήνουν διαδρόμους στους άτακτους Τσέτες να διέρχονται μέσα από τις ελεγχόμενες περιοχές τους «να χτυπούν» και να φεύγουν αφού είχαν την κάλυψη τους. Οι Ιταλικές δυνάμεις τον Ιούλιο του 1919 ήταν 18.000 υπό την αρχηγία του στρατηγού Μονφαλκόνι κατανεμημένες στην περιοχή του Ικονίου και στις ακτές του νοτιοδυτικού τμήματος από την Αττάλεια μέχρι Ν. Εφέσου και πλησίον της νότιας όχθης του Μαιάνδρου ποταμού.

Επανελημμένα οι Έλληνες αξιωματικοί απευθύνουν διαβήματα στον Βρετανό Αρχιστράτηγο Μιλν που εκτελούσε τις αποφάσεις της Διασκέψεως Ειρήνης του Παρισιού, καταγγέλοντας τη στάση των Ιταλών.

Ο Ελ. Βενιζέλος γνώστης της διεθνούς κατάστασης και το τι πρεσβεύουν οι Ιταλοί

Ιλη ιππικού έτοιμη για μάχη

στα παράλια της Μ. Ασίας προσπαθεί να φέρει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων τους Ιταλούς και υπογράφεται η συμφωνία «Βενιζέλου-Τιτόνι» στις 17 Ιουλίου 1919, η οποία προέβλεπε, μια διαχωριστική γραμμή μεταξύ Ελλήνων και Ιταλών, που καθορίζονταν ως εξής:

Εκβολαί του ποταμού Μεντερές ή Καϊστρου, ρους Καϊστρου μέχρι του ύψους της οδού Αγιασολούκ προς Σκάλα Νόβαν (Νέαν Έφεσον), Ελληνική γραμμή κατοχής Αγιασολούκ-Παλαιάς Εφέσου. Εκείθεν θα ηκολούθει γραμμήν απέχουσαν κατά μ.ο. 600μ. από της σιδηροδρομικής γραμμής, ήτις θα καθορίζετο επί τόπου υπό των δύο Κυβερνήσεων, εις τρόπον ώστε να παρέχη προστασίαν εις την σιδηροδρομικήν γραμμήν από αιφνιδιαστικές επιθέσεις ατάκτων μέχρι του ποταμού Μουσλούκ Ντερέ, ρους Μουσλούκ Ντερέ, συμβολή τούτου μετά του Μαιάνδρου. Εκείθεν ο ρους του Μαιάνδρου μέχρι του Κιοσκ.

Η διαχωριστική γραμμή όμως στη πράξη αμφισβητήθηκε και από τα δύο μέρη, με αποτέλεσμα τον Οκτώβριο του 1919 να αποφασίσει η Συνδιάσκεψη της Ειρήνης τα όρια της Ελληνικής Κατοχής στη Μ. Ασία, στα οποία περιλαμβάνονταν και τα τμήματα νοτιώς του Μαιάνδρου, έναντι της Ιταλικής κατοχής.

Η εν λόγω συμφωνία ακυρώθηκε μετά ένα χρόνο περίπου (23 Ιουλίου 1920) από τον Ιταλό υπουργό Σφόρτσα.

Στις 27 Αυγούστου 1919 ο αρχιστράτηγος Μιλν παρέχει την άδεια «...εις τας Ελληνικάς δυνάμεις όπως εν περιπτώσει προσβολής υπό των Τουρκικών δυνάμεων ενεργώσι αντεπιθέσεις εις βάθος 1.000-1.500μ. προς απόκρουσιν και διάλυσιν των επιτιθεμένων, υπό τον όρον όπως αύται επανέρχωνται εις τας αρχικάς των θέσεις...».

Επειδή όμως αυτό έδινε περιορισμένη ελευθερία κινήσεων του στρατού μας, έπειτα από αλληπάλληλα διαβήματα στις 28 Σεπτεμβρίου 1919, ο Αρχιστράτηγος Μιλν «...παρέσχε το δικαίωμα εις τα Ελληνικά στρατεύματα όπως, εις περίπτωσιν προσβολής των υπό Τουρκικών τμημάτων, ενεργώσι με πλήρη ελευθερίαν, αντεπιτιθέμενα. Τα κατόπιν μιας τοιαύτης αντεπιθέσεως καταλαμβάνόμενα σημεία ηδύναντο και να διατηρηθώσιν, εφ' όσον δια της κατοχής τούτων θα εβελτιούτο η γραμμή από τακτικής απόψεως...».

Οι επιθέσεις των Τούρκων την περίοδο Αυγούστου-Δεκεμβρίου 1919, συνεχώς αυξάνονται, οι ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις προσπαθούν να τις απωθήσουν, αμφισβητείται έντονα η παρουσία των Ελλήνων στρατιωτών στη Μ. Ασία και

διαρκώς δημιουργούνται προστριβές σε στρατιωτικό επίπεδο που προσπαθούν να λύσουν με διπλωματικό τρόπο τα εμπλεκόμενα μέρη (Έλληνες-Τούρκοι-Ιταλοί-Βρετανοί-Γάλλοι).

Η διάταξη των Ελληνικών Μεραρχιών στη Μ. Ασία, στα τέλη του 1919, ήταν:

Η I Μεραρχία να έχει την ευθύνη της κοιλάδας του Μαιάνδρου.

Η II Μεραρχία να καλύπτει τον τομέα της κοιλάδας του Καϊστρου, που επεκτείνονταν από Θείρα προς Φάτα-Αντιζιντέ-Μπιρτζέ-Τζενεβέ-Γενιτζέ.

Η XIII Μεραρχία κατείχε τον τομέα από του υψοδείκτου 590, δια της στενωπού Μιχαηλί μέχρι νοτίως του Αχμετλί.

Η Μεραρχία Αρχιελάγους επέβλεπε τον τομέα που επεκτείνονταν από το Κερέμκιοϊ, περί τα 10 χιλ. βορειοανατολικά των Κυδωνιών, μέχρι του υψοδείκτου Ένας (590) 15 περίπου χιλ. νοτιοανατολικά του Κινίκ.

Και η **Μεραρχία Σμύρνης** που αποτελείτο από το 27ο και 28ο Συντάγματα Πεζικού, το 8ο Συνταγμα Κρητών, μία μοίρα ορειβατικού πυροβολικού, που στάθμευε στην περιοχή της Σμύρνης (Βουτζά και Σεβδίκιοϊ) δίνοντας έμφαση στην οργάνωση, τις ελλείψεις και την εκπαίδευση των στρατιωτών.

ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΩΝ ΣΕΒΡΩΝ

Λίγο πριν το τέλος του 1919 έχουμε αναδιάταξη των ελληνικών στρατευμάτων στη Μ. Ασία με τη δημιουργία του Α' και Β' Σώματος Στρατού υπό τον τίτλο «Στρατιά Κατοχής Μικράς Ασίας» με αρχηγό τον αντιστράτηγο Κομνηνό Κ. Μηλιώτη ο οποίος έφθασε στη Σμύρνη στις 12 Δεκεμβρίου 1919. Διατήρησε δε την αρχηγία μέχρι τον Φεβρουάριο του 1920 όταν με απόφαση της Κυβέρνησης Βενιζέλου ανατέθηκε η Διοίκηση στον αρχιστράτηγο Λεων. Παρασκευόπουλο, που έφθασε στη Σμύρνη στις 15 Ιουνίου μαζί με το επιτελείο και τις υπηρεσίες του. Σκοπός πλέον των στρατιωτικών ήταν η προσπάθεια συμπλήρωσης των κενών των στρατιωτικών μονάδων με Έλληνες μικρασιάτες σε εθελοντική βάση αλλά και όσους Ελλαδίτες δεν υπηρέτησαν κατά την πολεμική περίοδο 1917—1920.

Αλλά και οι Τούρκοι γνωρίζοντας την αναδιοργάνωση που συντελείται στην ελληνική πλευρά, σε αντιπερισπασμό, με επικεφαλής τον Τζαφέρ Ταγιάρ Διοικητή του Τουρκικού Στρατού Αδριανούπολης ανακηρύσσουν αυτόνομη την Θράκη και σχηματίζουν κυβέρνηση στην οποία συμπεριλαμβάνουν και Βουλγάρους κομιτατζήδες.

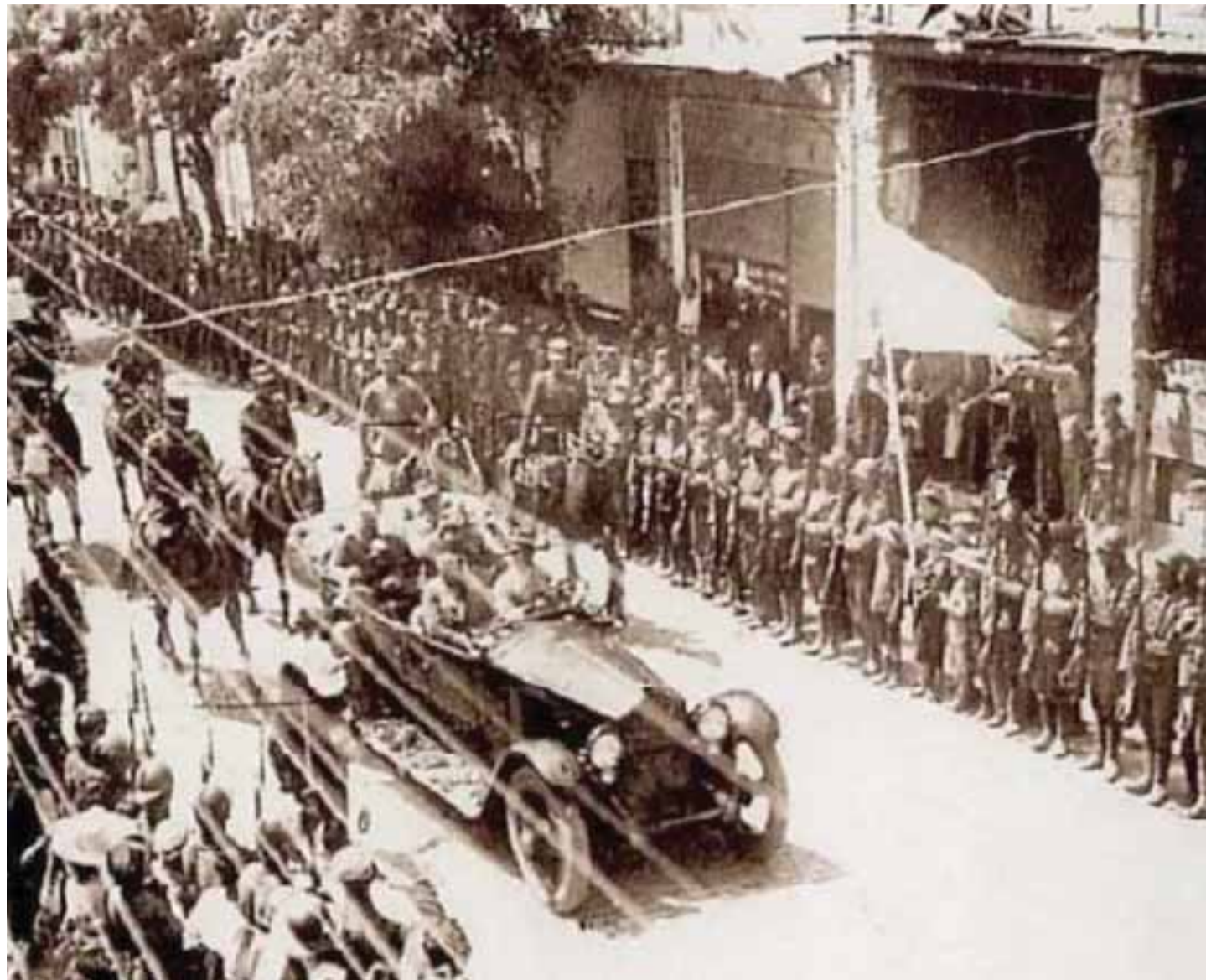
Το εν λόγω γεγονός έδωσε το δικαίωμα στην Ελληνική αντιπροσωπεία στη Διάσκεψη της Ειρήνης, να διαμαρτυρηθεί έντονα και να ζητήσει όπως τα ελληνικά στρατεύματα κινηθούν εναντίον των Τούρκων στη Θράκη και τη Μ. Ασία. Πράγματι ο Ελ. Βενιζέλος κατάφερε και έλαβε την άδεια των συμμάχων πρωθυπουργών και αποφασίζεται η επέκταση της ελληνικής κυριαρχίας στα εν λόγω εδάφη. Ο ελληνικός στρατός διαθέτει ήδη 92.000 στρατιώτες και αξιωματικούς και οι επιχειρήσεις αρχίζουν στις 9 Ιουνίου 1920.

Η ημερήσια διαταγή του αρχιστράτηγου Λεων. Παρασκευόπουλου, αρχίζει με τους λόγους:

Αύριο επί τέλους αρχίζει η από τόσου χρόνου αναμενομένη επίθεσις. Ολόκληρος ο ελληνικός στρατός της Μ. Ασίας, ολόκληρος ως εις άνθρωπος, μόλις δοθή το σύνθημα της εφόδου θα εξορμήση εναντίον του εχθρού προς επιτέλεσιν του ωραίου έργου της τελικής απελευθέρωσης των υποδούλων αδελφών μας. Εις τον ελληνικόν στρατόν έλαχε ο ωραίος κλήρος να επιβάλη εις την Τουρκίαν τας θελήσεις της δικαιοσύνης και του πολιτισμού και δι' αυτόν η Μοίρα εφύλαττε το ευγενές τούτο έργο.

Και καταλήγει:

...Αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και στρατιώται! Προσέξατε! Είναι έγκλημα εσχάτης προδοσίας πάσα παράβασις. Οι ηττημένοι και πάντες οι κάτοικοι των καταληφθησόμενων μερών θα είναι δι' υμάς ιεροί. Συ-

Ο Βασιλιάς Αλεξάνδρος εισέρχεται στην Αδριανούπολη

νεχίσατε την ιστορίαν μας, την οποίαν διακρίνει ηρωϊσμός, ιπποτισμός και μεγαλοψυχία! Είμαι βέβαιος ότι θα το πράξετε! Εις ουδένα επιτρέπεται, εις το τέλος των ωραίων αγώνων μας να σπιλώση την άσπιλον ιστορίαν μας.

Η ελληνική εξόρμηση υπήρξε θυελλώδης. Στις 10 Ιουνίου 1920 καταλαμβάνεται το Αξάρι, στι 10 το Σαλιχλί, το Σόμα, το Ντερέκιοι και το Μεντεχώρι. Στις 11 Ιουνίου μετά από σκληρό αγώνα με το 13^ο τουρκικό σώμα στρατού καταλαμβάνεται η Φιλαδέλφεια (Αλάσειρ) και ολοκληρώνονται οι επιχειρήσεις προς την Ανατολή. Τώρα οι προσπάθειες στρέφονται προς Βορρά και στις 18 Ιουνίου καταλαμβάνεται το Μπαλούκεσιρ ενώ στην Πάνορμο αποβιβάζεται η μεραρχία Ξάνθης η οποία προήλασε και ενώθηκε με τα άλλα ελληνικά τμήματα ¹.

Στις 25 Ιουνίου 1920 καταλαμβάνεται η Προύσα και στις 27 Ιουνίου η Κίος. Οι επιχειρήσεις στη Μ. Ασία έληξαν θριαμβευτικά στις 30 Ιουνίου ενώ ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις αποβιβάζονται στη Ραιδεστό. Ο στρατός του Τζαφέρ Ταγιάρ

που βρίσκονταν στη περιοχή βρέθηκε εν μέσω δύο πυρών γιατί συγχρόνως κινήθηκαν και οι ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις της Θράκης προς την Αδριανούπολη και έτσι μέσα σε τέσσερις μέρες η τουρκική αντίσταση συνετρίβη.

Τα ελληνικά στρατεύματα που κατέλαβαν ολόκληρη την Ανατ. Θράκη (πλην της Κωνσταντινουπόλεως) αιχμαλώτισαν 167 Τούρκους αξιωματικούς και 3.000 οπλίτες. Κυριεύθηκαν επίσης 121 πυροβόλα, 65 πολυβόλα, 14.000 όπλα και παντοειδές άλλο υλικό.

Την απελευθέρωση της Αδριανούπολης, επικύρωσε η είσοδος σ' αυτήν του βασιλέως Αλεξάνδρου ο οποίος παρακολούθησε τη θριαμβευτική προέλαση του ελληνικού στρατού, από πολύ κοντά.

Οι Αδριανουπολίτες παραληρώνοντας από ενθουσιασμό, όπως βεβαιώνουν πηγές της εποχής, και δημοσιεύματα του Τύπου, υποδέχθηκαν τα αποσπάσματα του 3/40 Συντάγματος Ευζώνων, που από το μεσημέρι της 11^{ης} Ιουλίου διέρχονταν τη γέφυρα του Έβρου από την περιοχή του Καραγάτς και κινούνταν σε πειθαρχημέ-

νους σχηματισμούς. Ο τούρκος αρχηγός Τζαφέρ Ταγιάρ εγκλωβίζεται και συλλαμβάνεται.

Στις 13 Ιουλίου ο βασιλιάς Αλεξάνδρος εισέρχεται θριαμβευτικά στην ιστορική Θρακική πόλη, συνοδευόμενος από το Διοικητή της Στρατιάς Θράκης, Στρατηγό Εμμανουήλ Ζυμπρακάκη και το επιτελείο του.

Η είσοδος αυτή έδωσε αφορμή για πρωτοφανείς πανηγυρισμούς από τους κατοίκους της Αδριανούπολης. Από τη γέφυρα του Έβρου που ονομάστηκε τιμητικά «Γέφυρα Λοχαγού Διαμάντη» και για περίπου 2 χιλ. μέχρι την Μητρόπολη Αδριανούπολης, ο δρόμος στρώθηκε με χαλιά και λουλούδια. Οι δρόμοι όλοι σημαίστηκαν με γαλανόλευκες σημαίες που πολλές είχαν ραφτεί και κεντηθεί κρυφά, εν αναμονή της απελευθέρωσης ².

Στη Μητρόπολη Αδριανούπολης, όπου είχε μαρτυρήσει το 1821 ο Κύριλλος ΣΤ', μετά από πεντέμισι αιώνες σκλαβιάς και πλέον, τελέστηκε η πανηγυρική δοξολογία της και εψάλη ο ύμνος «Τη Υπερμάχου Στρατηγώ...».

¹ Χρ. Εμ. Αγγελολάτη: «Χρονικόν Μεγάλης Τραγωδίας». Βιβλιοπωλείο της ΕΣΤΙΑΣ».

² Παντελής Αθανασιάδης: Αδριανούπολη. Στο συλλογικό τόμο του ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. «Ξεριζωμός».

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΩΝ ΣΕΒΡΩΝ (28 ΙΟΥΛΙΟΥ / 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1920)

Οι τελικές αποφάσεις για τους όρους της Συνθήκης των Σεβρών όσον αφορά την Οθωμανική Αυτοκρατορία, πάρθηκαν στη διάσκεψη του Σπα στις 24 Ιουνίου 1920. Οι Τούρκοι αντιπρόσωποι αρνήθηκαν να υπογράψουν τους όρους αυτούς. Οι Σύμμαχοι τους έδωσαν προθεσμία 10 ημερών, δηλαδή μέχρι την παραμονή της τελετής της επίσημης υπογραφής της Συνθήκης αλλιώς, **“αν η Συνθήκη δεν υπογραφεί υπό τους εκτεθέντας όρους, οι Σύμμαχοι Δυνάμεις θα λάβωσι τα μέτρα εκείνα, άτινα θέλουσι φανή εις αυτούς αρμόζοντα αναλόγως των περιστάσεων”**.

Την Τρίτη 28 Ιουλίου 1920 τα πάντα ήταν έτοιμα στο Μέγαρο των Δημαρχείων των Σεβρών και όλοι περίμεναν την άφιξη των Τούρκων διπλωματών. Λίγες ώρες προτού υπογραφεί η Συνθήκη, οι Τούρκοι αντιπρόσωποι ανήγγειλαν ότι μόλις έμαθαν ότι ο Μεγάλος Βεζύρης της Τουρκίας δολοφονήθηκε και ως εκ τούτου, με το κράτος ακέφαλο, δεν μπορούσαν να αναλάβουν αυτοί την ευθύνη της υπογραφής. Ωστόσο, οι Συμμαχικές Δυνάμεις τους ξεκαθάρισαν ότι δεν θα δεχτούν καμία πρόφαση και καμία αναβολή. Η τουρκική αντιπροσωπεία κατέφτασε τελικά στο Δημαρχείο και υπέγραψε πρώτη.

Η ελληνική αντιπροσωπεία αποτελούμενη από τους Ελ. Βενιζέλο, Πρωθυπουργό, Νικόλαο Πολίτη Υπουργό Εξωτερικών και Άθωνα Ρωμανό (πρέσβυ της Ελλάδας στο Παρίσι) συνοδευόμενη από πλήθος πρόσωπα, έφτασε στο Δημαρχείο, επευφημούμενοι από πλήθος Έλληνες που είχαν συγκεντρωθεί εκεί. Σύμφωνα με την εφημερίδα “Εμπρός” ο Βενιζέλος υπέγραψε τις συνθήκες με τις τρεις διαφορετικές πένες: η πρώτη της κύριας συνθήκης ήταν επίχρυση δώρο της «Ελληνικής Λέσχης Κωνσταντινουπόλεως», η δεύτερη δώρο του «κρητικού συλλόγου Πειραιώς», «Ομόνοια», η τρίτη δώρο των μαθητριών του «Ζαπείου Κωνσταντινουπόλεως» και η τέταρτη (της Ελληνοϊταλικής συνθήκης) δώρο του Γεωργ. Ζέρβα.

Εκ μέρους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας η συνθήκη έγινε αποδεκτή από τον σουλτάνο **Μεχμέτ ΣΤ΄** ο οποίος προσπαθούσε να σώσει τον θρόνο του, αλλά απορρίφθηκε από το ανεξάρτητο κίνημα των Νεότουρκων. Το κίνημα υπό την ηγεσία του Μουσταφά Κεμάλ χρησιμοποίησε αυτή τη διένεξη για να αυτοανακηρυχθεί κυβέρνηση και να καταργήσει το χαλιφάτο.

Η συνθήκη όριζε συνοπτικά τα εξής:

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία παρέδιδε την κυριαρχία της Μεσοποταμίας (Ιράκ), της Παλαιστίνης και της Υπεριορδανίας στην Βρετανία ως προτεκτοράτα της Κοινωνίας των Εθνών, την Συρία και τον Λίβανο στην Γαλλία επίσης ως προτεκτοράτα. Η Χετζάζ (μέρος

της σημερινής Σαουδικής Αραβίας) το Κουρδιστάν και η Αρμενία θα γίνονταν ανεξάρτητα κράτη.

Στην Ελλάδα παραχωρούνταν τα νησιά Ίμβρος και Τένεδος και η ανατολική Θράκη μέχρι τη γραμμή της Τσατάλτζας κοντά στην Κωνσταντινούπολη.

Η περιοχή της Σμύρνης έμενε υπό την ονομαστική επικυριαρχία του Σουλτάνου αλλά θα διοικούταν από Έλληνα Αρμοστή ως εντολοδόχο των Συμμάχων, και θα μπορούσε να προσαρτηθεί στην Ελλάδα μετά από πέντε χρόνια με δημοψήφισμα.

Το άρθρ. 26 της Συνθήκης όριζε ακόμα ότι αν οι Οθωμανικές αρχές δεν συναινούσαν στην εφαρμογή της, θα εξέπιπταν από την κυριαρχία τους στην Κωνσταντινούπολη, την οποία θα μπορούσε να καταλάβει η Ελλάδα, κάτι το οποίο έντεχνα είχε προωθήσει ο Βενιζέλος.

Παράλληλα, **η Βόρεια Ήπειρος ενσωματωνόταν στην Ελλάδα** με το μυστικό Σύμφωνο Βενιζέλου-Τιττόνι. Η Ιταλία συμφώνησε ακόμα να παραχωρήσει τα Δωδεκάνησα (εκτός από τη Ρόδο και το Καστελλόριζο) στην Ελλάδα, και όταν η Βρετανία έδινε στο μέλλον την Κύπρο στην Ελλάδα, τότε (μετά από δημοψήφισμα) θα παραχωρούταν και αυτά τα νησιά (η συμφωνία ακυρώθηκε αργότερα από την Ιταλία το 1922).

Τα στενά των Δαρδανελίων και η θάλασσα του Μαρμαρά αποστρατικοποιήθηκαν και έγιναν προσωρινά διεθνής περιοχή, οι Σύμμαχοι απέκτησαν τον οικονομικό έλεγχο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και τέλος καθορίζονταν η ισότητα και τα δικαιώματα των χριστιανικών μειονοτήτων.

Αλλά το θανάσιμο πλήγμα στη Συνθήκη των Σεβρών κατάφερε η ίδια η Ελλά-

δα. Όλα άρχισαν όταν δύο απότακτοι βασιλόφρονες αξιωματικοί, ο **υποπλοίαρχος Απόστολος Τσερέπης και ο υπολοχαγός Γεώργιος Κυριάκης**, επιχειρήσαν να δολοφονήσουν τον Ελ. Βενιζέλο την ώρα που, στις 30 Ιουλίου, επιβιβαζόταν στον σταθμό της Λυών, στο Παρίσι, στο τρένο για να επιστρέψει στην Αθήνα. Το τραύμα, στο δεξί χέρι, ήταν μάλλον επιπόλαιο- παρόλο που του έριξαν δέκα σφαίρες- αλλά στην Αθήνα η είδηση έφθασε ότι ο Βενιζέλος δολοφονήθηκε οπότε χιλιάδες λαού ξεχύθηκαν στους δρόμους καταστρέφοντας γραφεία και καταστήματα αντιβενιζελικών ζητώντας εκδίκηση που δεν άργησε να έρθει. Ένα 24ωρο αργότερα, βενιζελικοί «παράγοντες» συνέλαβαν τον βασιλόφρονα πολιτικό και λογοτέχνη Ίωνα Δραγούμη και τον εκτέλεσαν στη μέση του δρόμου. Τα πνεύματα ήταν υπερβολικά οξυμμένα αλλά ηρέμησαν σε λίγες ημέρες μετά τη σωστή πληροφόρηση περί της υγείας του Ελ. Βενιζέλου.

Στις 25 Αυγούστου ο Ελ. Βενιζέλος επέστρεψε θριαμβευτικά στην Αθήνα και δυο εβδομάδες αργότερα στο Παναθηναϊκό Στάδιο σε πανηγυρική τελετή του απονεμήθηκε η ύψιστη εθνική διάκριση.

Ακολουθούν όμως οι εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920, η ήττα και απομάκρυνση του Ελ. Βενιζέλου από την πολιτική σκηνή και τώρα αρχίζουν τα δύσκολα.

Η επικύρωση της Συνθήκης των Σεβρών δεν έγινε από κανένα συμμαχικό κοινοβούλιο (ούτε από το Ελληνικό), καθώς μετά τις εκλογές και την επαναφορά του Βασιλιά Κωνσταντίνου στον ελληνικό θρόνο, διαταράχθηκαν οι σχέσεις της με τις συμμαχικές δυνάμεις, οι οποίες ποτέ δεν τον αναγνώρισαν ως αρχηγό του ελληνικού κράτους.

ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ 1ης ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1920 ΚΑΙ ΤΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ

Ο Ελ. Βενιζέλος προκηρύσσει εκλογές ύστερα από συνεχή αιτήματα της αντιπολίτευσης αρχικά μετά τη διάλυση της Βουλής για τις 25 Οκτωβρίου του 1920. Δεκατρείς όμως ημέρες πριν τη διεξαγωγή τους πέθανε αιφνίδια από δάγκωμα πιθήκου που εξελίχθηκε σε σηψαιμία ο Βασιλιάς Αλέξανδρος. Στη θέση του ορίστηκε Αντιβασιλέας ο Ναύαρχος Κουντουριώτης.

Πολλοί θα αναρωτηθούν μπορεί το δάγκωμα ενός πιθήκου να αλλάξει τον ρου της Ιστορίας; Κάποιοι ή μάλλον αρκετοί θεωρούν ότι αυτό το δάγκωμα ήταν καθοριστικό για το μέλλον του Ελ. Βενιζέλου και την τύχη της Μικρασιατικής Εκστρατείας.

Τελικά οι εκλογές διεξήχθησαν την 1η Νοεμβρίου 1920 και ουσιαστικά ανάμεσα σε δύο παρατάξεις για πρώτη φορά στην Ελληνική κοινοβουλευτική ιστορία, ακριβώς λόγω της πόλωσης που επικρατούσε την εποχή εκείνη. Τις εκλογές κέρδισε ο αντιβενιζελικός συνασπισμός «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις» με αποτέλεσμα να μην εκλεγεί ούτε βουλευτής ο Ελ. Βενιζέλος που αναχώρησε αμέσως για την Γαλλία.

Το κόμμα των Φιλελευθέρων αν και έλαβε περισσότερους ψήφους (50,31%) έλαβε μόνο 118 έδρες σε σύνολο 369 εδρών, λόγω του ότι το εκλογικό σύστημα ήταν πλειοψηφικό με ευρεία εκλογική περιφέρεια.

Ο ιστορικός Ηλίας Νικολακόπουλος σημειώνει¹:

Ένας άλλος παρηγορητικός μύθος, που δημιουργήθηκε για να ερμηνεύσει την «απρόσμενη ήττα των φιλελευθέρων, αναφέρεται στη μεταβολή του πολιτικού κλίματος, την οποία προκάλεσε ο αιφνίδιος θάνατος του βασιλιά Αλέξανδρου στις 12 Οκτωβρίου 1920 από σηψαιμία, που προήλθε από το δάγκωμα του πιθήκου στον κήπο των Ανακτόρων. Ο θάνατος του Αλέξανδρου άφησε ανοικτό το θέμα της επανόδου του Κωνσταντίνου, ο οποίος γινόταν έτσι και πάλι το σύμβολο αναφοράς για το σύνολο της αντιβενιζελικής παράταξης. «Ποτέ άλλοτε το δάγκωμα ενός πιθήκου δεν προκάλεσε τον θάνατο 250 χιλιάδων ανθρώπων» θα πει αργότερα ο Ουίνστον Τσώρτσιλ. Αλλά και ο ίδιος ο Ελ. Βενιζέλος το 1931, σε επιστολή του προς τον Γ. Βεντήρη, για τις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920, αναφέρει ότι «το μεγάλο και ασυγχώρητο λάθος μου» ήταν ότι «όταν επήλθεν ο θάνατος του Αλέξανδρου δεν ανέβλα τας εκλογάς δια να διαπραγματευθώ μετά του Κωνσταντίνου και των Δυνάμεων την εις τον θρόνον αναρρίχησην του συνταγματικού διαδόχου Γεωργίου».²

Αναλυτικά τα αποτελέσματα των εκλογών είχαν:

Παράταξη	Αρχηγός	Ψήφοι	%	Έδρες
Ηνωμένη Αντιπολίτευσις	Δημ. Γούναρης	368.678	49,36	251
Κόμμα Φιλελευθέρων	Ελ. Βενιζέλος	375.803	50,31	118
Ανεξάρτητοι	-	2.465	0,33	0
ΣΥΝΟΛΑ		746.946	100	369

Αμέσως μετά την εκλογική νίκη του συνασπισμού «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις» δρομολογούν δημοψήφισμα για την επάνοδο του βασιλιά Κωνσταντίνου. Προκηρύχθηκε στις 11 Νοεμβρίου 1920 από την κυβέρνηση Δημ. Ράλλη και διενεργήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 1920 και αφορούσε την επιστροφή ή όχι του Βασιλιά Κωνσταντίνου στον ελληνικό θρόνο. Στο δημοψήφισμα δεν πήρε μέρος το κόμμα των Φιλελευθέρων κηρύσσοντας αποχή, θεωρώντας μη έντιμες τις συνθήκες διεξαγωγής του. Το κυρίαρχο σύνθημα της Κωνσταντινικής παράταξης ήταν **"Ψωμί, ελιά και Κώτσο Βασιλιά!"**.

Το αποτέλεσμα ήταν 99,0% υπέρ της επιστροφής του Κωνσταντίνου. Το δημοψήφισμα θεωρείται από μερίδα ιστορικών νόθο, τόσο κυρίως λόγω του ποσοστού υπέρ της επιστροφής, όσο και διότι ο αριθμός των ψηφοφόρων που ανακοινώθηκε

ήταν κατά 30% αυξημένος σε σχέση με τις εκλογές του περασμένου μήνα και το υψηλό ποσοστό που ανακοινώθηκε προϋπέθετε ότι όλοι οι βενιζελικοί ψηφοφόροι (το μισό του εκλογικού σώματος) ψήφισαν να επανέλθει ο Κωνσταντίνος.

Τελικά στις 6 Δεκεμβρίου 1920 ξαναγύρισε ο βασιλιάς Κωνσταντίνος στην Ελλάδα και τον θρόνο του. Τώρα όμως αρχίζουν και τα προβλήματα της ελληνικής κυβέρνησης, αφού δεν έλαβαν υπόψη τους «τις προτάσεις-εισηγήσεις» των Συμμάχων περί μη επανόδου του Κωνσταντίνου στο θρόνο.

Όπως σημειώνει ο καθηγητής Σπυρίδων Γ. Πλουμίδης³ **«Σε κάθε περίπτωση πάντως, πάντοτε το τελικό αποτέλεσμα είναι αυτό που μετράει και όχι οι καλές προθέσεις και η εθνική φλυαρία. Εν προκειμένω η αντιβενιζελική παράταξη αγνόησε πεισματικά, για ιδιοτελείς**

λόγους, τη διεθνή πραγματικότητα και ιδίως το γεγονός ότι μετά τα Νοεμβριανά του 1916 η εικόνα του Κωνσταντίνου στη γαλλική κοινή γνώμη (καθώς και στη βρετανική και ευρύτερα στην αγγλοσαξωνική κοινή γνώμη σε ΗΠΑ, Καναδά, Αυστραλία) είχε αμαυρωθεί, και συνεπώς το ζήτημα της παραμονής ή της επιστροφής στο θρόνο του Κωνσταντίνου είχε παύσει πλέον να είναι εσωτερικό θέμα της Ελλάδας, αλλά είχε καταστεί ζήτημα διεθνές».

Πολύ σύντομα λοιπόν η Ελληνική Διπλωματία, από τις αρχές του 1921 βρίσκεται «απομονωμένη» από τους δύο βασικούς συμμάχους της: την Γαλλία και την Αγγλία. Το πρόβλημα βέβαια γίνεται ακόμα δυσκολότερο από τις αντιπαραθέσεις μέσα στο συνασπισμό της «Ηνωμένης Αντιπολίτευσις» αφού αναγκάζεται να παραιτηθεί στις 22/1/1921 ο Πρωθυπουργός Δημ. Ράλλης πριν το ταξίδι στο Λονδίνο. Αναλαμβάνει την πρωθυπουργία ο Νικ. Καλογερόπουλος ο οποίος όμως παραιτείται αμέσως μετά την επιστροφή του από το Λονδίνο, ότε αναλαμβάνει Πρωθυπουργός ο Δημ. Γούναρης, μέχρι τότε υπουργός Στρατιωτικών (Μάρτιος 1921).

¹ Πρακτικά 8ου Συμποσίου ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. «Λίγο πριν την 100/ετία: Πώς και γιατί οι Έλληνες υπέστησαν την μεγαλύτερη Καταστροφή της Ιστορίας τους», σελ. 179-187

² Γ. Βεντήρης: «Η Ελλάδα του 1910-1920» Εκδόσεις Ίκαρος, Αθήνα 1970, σελ. 423-427.

³ Πρακτικά 8ου Συμποσίου ΚΕ.ΜΙ.ΠΟ. «Λίγο πριν την 100/ετία: Πώς και γιατί οι Έλληνες υπέστησαν την μεγαλύτερη Καταστροφή της Ιστορίας τους». Σελ. 165-175

ΔΗΜ. ΡΑΛΛΗΣ – ΝΙΚ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ – ΔΗΜ. ΓΟΥΝΑΡΗΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Αμέσως μετά τις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου 1920, το Λαϊκό Κόμμα του Δημ. Γούναρη που συμμετείχε στον συνασπισμό «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις» εκλέγει τους περισσότερους βουλευτές (75), εν αντιθέσει με τα άλλα κόμματα το Ραλλικό (25) του Δημ. Ράλλη και το Εθνικό Συντηρητικό (60) του Νικ. Στράτου. Εν τούτοις πρωθυπουργός ορκίζεται ο Δημ. Ράλλης για λόγους κυρίως εξωτερικής πολιτικής καθώς έχαιρε μεγαλύτερης αποδοχής από τους Συμμάχους, ενώ ο Δημ. Γούναρης ορκίζεται υπουργός Στρατιωτικών.

Ο πολιτικός λόγος βέβαια του Δημ. Γούναρη σε θέματα γενικότερης πολιτικής είναι κυρίαρχος και έτσι αποφασίζεται το Δημοψήφισμα για την επάνοδο του βασιλιά Κωνσταντίνου, αν και δεν υπήρχε αλληλοεκτίμηση μεταξύ των τριών αρχηγών (Γούναρη-Ράλλη-Στράτου) και όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια, ούτε κοινούς στόχους είχαν, γεγονός που εξαρχής έθετε εν αναμφισβόλω τη μακροήμευση της όποιας συνεργασίας¹.

Ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος με την επιστροφή του στην Ελλάδα δεν έμοιαζε σε τίποτα με τον Κωνσταντίνο των προηγούμενων ετών.² Σκιά του εαυτού του, εξαντλημένος από τις συνεχείς ασθένειες, κουρασμένος από τις πολιτικές περιπέτειες της βασιλείας του, θλιμμένος από τον θάνατο του γιού του Αλεξάνδρου, δεν κατόρθωσε να ανταποκριθεί στις περιστάσεις, οι οποίες ήταν απαιτητικές και χειμαρρώδεις, τόσο στο εσωτερικό όσο και –κυρίως– στο εξωτερικό.

Αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ως υπουργός των Στρατιωτικών, ο Δημ. Γούναρης έχει να αντιμετωπίσει την αναταραχή του στρατεύματος που υπάρχει στην Μ. Ασία, από την απομάκρυνση του Ελ. Βενιζέλου ενώ παραιτούνται κορυφαία στελέχη της στρατιωτικής ηγεσίας (Παρασκευόπουλος, Βλαχόπουλος κ.α.). Συγχρόνως όμως τίθεται θέμα με τους 1.500 απόστρατους αντιβενιζελικούς στρατιωτικούς που είχαν απολυθεί ή είχαν τεθεί σε εφεδρεία την περίοδο 1917-1920. Μεγάλα πολιτικά και στρατιωτικά ζητήματα που προσπάθησε να λύσει ο Δημ. Γούναρης με σειρά νομοθετικών διαταγμάτων.

Δεν πέρασαν όμως τρεις μήνες και ξεσπάει ενδοκυβερνητική κρίση με αφορμή τις προτάσεις για την εξωτερική πολιτική που έκανε ο Ελ. Βενιζέλος προς τον πρωθυπουργό Δημ. Ράλλη. Αποτέλεσμα. Παραίτηση του πρωθυπουργού Δημ. Ράλλη και ...στο βάθος παραίτηση του Δημ. Γούναρη. Η κρίση ξεπερνιέται μετά τη μεσολάβηση όλων των εταίρων του συνασπι-

Ο Αν. Παπούλας με επιτελείς του (Πολεμικό Μουσείο Αθηνών)

σμού «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις» και την πρωθυπουργοποίηση του Νικ. Καλογερόπουλου, που επικεφαλής της Ελληνικής Αντιπροσωπείας μεταβαίνει στο Λονδίνο για συζητήσεις στη λύση του Μικρασιατικού προβλήματος. Τον ακολουθεί ως υπουργός Στρατιωτικών και ο Δημ. Γούναρης σε κάποιες από τις πολλές συσκέψεις.

Όπως γράφει η Μαριάννα Χριστοπούλου³ **Στην πραγματικότητα κανένας διπλωματικός άνεμος δεν έπνεε ούριος για το ελληνικό ζήτημα, όταν οι αντιβενιζελικοί ανέλαβαν την εξουσία. Το μικρασιατικό εγχείρημα του Ελ. Βενιζέλου είχε αρθρωθεί επάνω σε μια συγκεκριμένη διάταξη των συμμαχικών συμφερόντων και με δεδομένη τη στρατιωτική κατάρρευση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τα θεμέλια αυτού του οικοδομήματος είχαν ήδη ξεκινήσει να διαβρώνονται πριν την απομάκρυνση του Κρητικού πολιτικού από την κεντρική πολιτική σκηνή, όμως αποσαρθρώθηκαν τελειωτικά κατά τη διετία που ακολούθησε τις εκλογές του Νοεμβρίου του 1920.**

Οι συνομιλίες στο Λονδίνο δεν οδηγούν σε ικανοποιητική λύση για την ελ-

ληνική πλευρά που αποφασίζει να κινηθεί στρατιωτικά υιοθετώντας τις προτάσεις του συναγματούχου Πτολ. Σαρηγιάννη, ο οποίος θεωρούσε ότι η ελληνική προέλαση στα τουρκικά εδάφη ήταν μικρής δυσκολίας. Αρχιστράτηγος εν τω μεταξύ έχει αναλάβει ο Αναστ. Παπούλας που ζητάει ενίσχυση στρατιωτικών δυνάμεων με κλήση νέων κλάσεων, πριν από κάθε στρατιωτική επιχείρηση ενώ η γνώμη-επίσημη του Ιωάν. Μεταξά είναι αρνητική.

Έτσι στις 10 Μαρτίου 1921, το Α΄ Σώμα κινήθηκε προς το Αφιόν Καραχισάρ και το Γ΄ Σώμα προς το Εσκή Σεχέρ. Και ενώ στις 14 Μαρτίου καταλαμβάνεται το Αφιόν Καραχισάρ υπό το βάρος της οργανωμένης αντίστασης του Κεμάλ πασά, αναγκάζεται να υποχωρήσει ο ελληνικός στρατός στις αρχικές του θέσεις, με σημαντικές απώλειες. Ήταν η πρώτη αποτυχία του ελληνικού στρατού στο μικρασιατικό μέτωπο, ύστερα από μια σειρά νικών.

Ο πρωθυπουργός Νικ. Καλογερόπουλος βλέποντας τις δυσκολίες ή τα αδιέξοδα που δημιουργήθηκαν στη Συνδιάσκεψη του Λονδίνου και στις στρατιωτικές επιχειρήσεις αν και υποστηρίζονταν από τον Δημ. Γούναρη, επιστρέφοντας στην

Αθήνα, υποβάλει την παραίτησή του.

Πρωθυπουργός αναλαμβάνει στις 26 Μαρτίου 1921, ο Δημ. Γούναρης, ο οποίος σχεδιάζει να επιβάλλει τις ελληνικές θέσεις στη Μ. Ασία, δια των όπλων, αφού η διπλωματική λύση που του προτείνουν οι Άγγλοι δεν τον ικανοποιεί. Σχεδιάζει επίθεση προς το Σαγγάριο και την Άγκυρα, μέχρι τρίμηνης διάρκειας, ενώ το φάσμα της οικονομικής δυσπραγίας γίνεται ολόένα και πιο εμφανές, αφού η στρόφιγγα των δανείων από το εξωτερικό έχει κλείσει.

Σε συζήτηση μάλιστα που είχε ο Δημ. Γούναρης με τον Ιωάν. Μεταξά για την προοπτική στρατιωτικών επιχειρήσεων και πιθανή αποτυχία του με επακόλουθο την επάνοδο στην εξουσία του Ελ. Βενιζέλου, λέγεται ότι διαμείφθηκε ο εξής διάλογος μεταξύ των δύο ανδρών:

Δημ. Γούναρης: **Εμέ προσωπικώς τι με μέλει; Αλίμονον σε σας που έχετε δεσμούς και περιουσίαν.**

Ιωάν. Μεταξά: **Εις το κάτω-κάτω, εάν μόνον δια του Βενιζέλου θα ήτο δυνατόν να σωθή η Ελλάς, ας έλθω ο Βενιζέλος. Πρέπει να υπάγη ο τόπος μας εις τον διάβολον, δια να μην έλθω ο Βενιζέλος;**

¹ Μαριάννα Χριστοπούλου: «Δημήτριος Γούναρης» σελ. 268.

² Κώστας Σταματόπουλος: «Το χρονικό του Τατοΐου 1800-2003» Αθήνα, 2004

³ Μαριάννα Χριστοπούλου: «Δημήτριος Γούναρης» σελ. 280.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΟΥΝΑΡΗΣ, ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ: 25 ΜΑΡΤΙΟΥ 1921-3 ΜΑΪΟΥ 1922

Υστερα από την παραίτηση του πρωθυπουργού Νικ. Καλογερόπουλου στις 25 Μαρτίου 1921, σχηματίστηκε κυβέρνηση από τον Δημ Γούναρη, αρχηγό του Λαϊκού Κόμματος, κύριο εκπρόσωπο της αντιβενιζελικής παράταξης, ο οποίος διατήρησε και το υπουργείο Δικαιοσύνης.

Στον διπλωματικό τομέα η κυβέρνηση Δημ. Γούναρη ξεκίνησε νέο κύκλο επαφών με τις μεγάλες δυνάμεις, χωρίς όμως κάποια σχετική επιτυχία.

Προς τόνωση του ηθικού των στρατευμάτων στη Μ. Ασία και λόγω του αδιεξόδου να βρεθεί διπλωματική λύση στο Μικρασιατικό, ο Δημ. Γούναρης μαζί με τον Βασιλιά Κων/νο¹ επισκέφθηκαν τα ελληνικά στρατεύματα στη Σμύρνη ενώ παράλληλα ενίσχυσε το στρατό με καινούρια αυτοκίνητα. Η φιλοδοξία του να ξεπεράσει σε φήμη τον Ελ. Βενιζέλο τον οδήγησε να αναχωρήσει με πλοίο στις 29 Μαΐου 1921², (29 Μαΐου 1453 έγινε η άλωση της Κωνσταντινούπολης) μαζί με τον Βασιλιά Κωνσταντίνο για τη Σμύρνη και τη Μ. Ασία με σκοπό να εξουδετερώσει στρατιωτικά τους Τούρκους και να τους περιορίσει στα βάθη της Ασίας.

Το κλίμα δυσφορίας που είχε αρχίσει να δημιουργείται στο λαό, κυρίως λόγω της μη τήρησης των υποσχέσεων περί απόσυρσης των ελληνικών στρατευμάτων, είχε αρχίσει να μεταδίδεται και στους στρατιώτες. Ο στρατός από 100.000 τον Νοέμβριο του 1920 έφτασε τις 220.000 στα μέσα του 1921.

Παρά ταύτα, αποφασίστηκε η ανάληψη στρατιωτικών επιχειρήσεων με στόχο την κατάληψη της Άγκυρας. Το εμπόλεμο καλοκαίρι του 1921, ξεκινάει:

Η πρώτη φάση για την εξουδετέρωση του Κεμάλ πασά διήρκεσε από 25 Ιουνίου έως 12 Ιουλίου 1921 και είχε ως αποτέλεσμα νικηφόρες μάχες στη Κιουτάχεια και το Εσκί-Σεχίρ, αλλά με σημαντικές απώλειες.

Ο ανταποκριτής Χ. Νικολόπουλος της «Καθημερινής» γράφει στις 18/7/1921:

«...Ο επενεχθείς κλονισμός εις τον εχθρόν υπήρξε θετικώς ισχυρός. Επί τη βάσει των μέχρι της στιγμής αναφορών των Σωμάτων Στρατού προς την Στρατιάν, 40 πυροβόλα άθικτα περιήλθον εις χείρας μας, δηλαδή το 1/3 της εις πυροβολικόν δυνάμεως αυτού, πλην των προηγηθεισών απωλειών..»

Αύτη υπήρξεν «επιτελικώς και στρατηγικώς» η διαρρέυσασα δεκαήμερη πρώτη περίοδος του πολέμου. Πολέμου κατά τον οποίον ό,τι είχε να αντιτάξει, ουχί απλώς η Κεμαλική οργάνωσις, αλλά η Τουρκία όλη, παρέταξε κατά της επιστρατευθείσης Ελλάδος. Εις διάστημα δέκα ημερών, διενύθησαν υπό του στρατού ημών εν μάχαις 350-400 χιλιόμετρα εδάφους, εν πολλοίς ωχυρομένου γενικώς δε αγρίου εις σύνθεσιν φυσικής διασκευής.

Περιήλθον εις την κατοχήν ημών, ολόκληρον το σιδηροδρομικόν δίκτυον της Μικράς Ασίας μετά των μεγαλύτερων του κέντρων.

Επηνέχθησαν εις τον εχθρόν τσοσούτον σοβαρά απώλεια εις πυροβόλα, υλικόν, άνδρας, ώστε-ασχέτως προς τον πολιτικόν όλεθρον ον συνεπάγεται ο στρατιωτικός του τοιούτος-είνε ζήτημα εάν εις το μέλλον

δύνатаι να διεξάγη σοβαράν επιχειρήσιν...»

Παρ' όλα τα προαναφερθέντα, ο εχθρός δεν είχε ηττηθεί, γεγονός που ενημερώνει με αναφορά της η Στρατιά Μ. Ασίας τον πρωθυπουργό Δημ. Γούναρη στην Αθήνα, που τον αναγκάζει να επιστρέψει πάλι στη Μ. Ασία, και να προκαλέσει σύσκεψη στη Κιουτάχεια στις 15 Ιουλίου 1921. Παραβρίσκονται εκτός του Πρωθυπουργού, ο βασιλιάς Κωνσταντίνος, ο Αρχιστράτηγος Αν. Παπούλας, ο υπουργός Στρατιωτικών Ν. Θεοτόκης, ο αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Β. Δούσμανης, ο αρχηγός και ο υπαρχηγός του Επιτελείου Στρατιάς Κ. Πάλλης και Πτ. Σαρηνγιάννης αντίστοιχα.

Το μεγάλο ερώτημα που τέθηκε ήταν: Αν μπορούσε ο στρατός να προβεί στη συντριβή των κεμαλικών δυνάμεων σε ένα δεύτερο κύκλο επιχειρήσεων, με κατεύθυνση την Άγκυρα.

«Πάντες συνεφώνησαν ότι τούτο δύναται να επιτευχθή κατά το μάλλον ή ήττον πλήρες πάντως όμως επαρκές εκ της συνεχίσεως διώξεως εχθρού φθανούσης το πολύ μέχρις Αγκύρας και Άλυος ποταμού. Επιχειρήσεις αύτη απαιτήσιν 20 μέχρι 40 ημέρας...**Κατόπιν τούτου απεφασίσθη ομοφώνως συνέχισιν επιχειρήσεως**».³

Συμφώνησαν διαφωνούντες. Γιατί σε συζητήσεις πριν και μετά την εν λόγω σύσκεψη υπήρχαν διαφορετικές απόψεις ανωτάτων αξιωματούχων αν θα εστέφετο με επιτυχία μια προέλαση του στρατού προς τον Σαγγάριο ποταμό.

Όπως γράφει η Μαριάννα Χριστοπούλου⁴:

Έτσι λήφθηκε η απόφαση για το φιλόδοξο σχέδιο της

προέλασης των ελληνικών σωμάτων προς την Άγκυρα για την συντριβή του Κεμάλ και την επάνοδο στη γραμμή του Εσκί Σεχίρ, αφού πρώτα καταστρεφόνταν οι σιδηροδρομικές γραμμές. Τις δύο περιοχές χώριζαν περίπου 300 χιλ., η άξενη Αλμυρά Έρημος και ο δύσβατος Σαγγάριος ποταμός. Το κόστος ήταν μεγάλο, η απόσταση από τα κέντρα εφοδιασμού τεράστια, οι αντοχές του στρατεύματος σε οριακό επίπεδο. Λίγες ημέρες μετά τη διάσκεψη στην Κιουτάχεια, ο Δ. Γούναρης και ο Ν. Θεοτόκης αναχώρησαν για την Αθήνα. Όταν το όχημα που επέβαιναν πέρασε από της εγκαταστάσεις της 9ης Μεραρχίας, οι άνδρες αντί να ζητωκραυγάζουν υπέρ της πολιτικής αρχής και της νίκης, άρχισαν να φωνάζουν «Απόλυσιν, Απόλυσιν».

Έτσι ο ελληνικός στρατός ξεκίνησε την πορεία προς την Άγκυρα την 1η Αυγούστου 1921.

ΜΕΓΑΛΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

**Άγνωστα
Ιστορικά
Ντοκουμέντα**

**ΚΑΘΕ ΕΒΔΟΜΑΔΑ
ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
Χ-ΤΥΠΟΣ ΣΤΗ ΣΕΛ. 22**

από τον **Λουκά Χριστοδούλου**

¹ Ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος εγκαταστάθηκε στο Κορδελιό.

² Προηγήθηκε μετά από απόφαση της Ιεράς Συνόδου δέηση στη Μητρόπολη Αθηνών, όπου παρέστη ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος και σύσσωμη η πολιτική ηγεσία «διότι πάντοτε οι Αυτοκράτορες του Βυζαντίου από της Έκκλησίας ηγούντο των στρατευμάτων των ανά τα απέραντα πεδία του Βυζαντινού κράτους»

³ Γ.Ε.Σ. «Η Εκστρατεία εις την Μ. Ασίαν» τ. 5 Επιχειρήσεις προς Άγκυραν 1921, Αθήνα 1965.

⁴ «Δημήτριος Γούναρης - Βιογραφίες Πολιτικών» σελ. 312.

ΣΑΓΓΑΡΙΟΣ: ΝΙΚΗΣΑΜΕ ή ΗΤΤΗΘΗΚΑΜΕ;

Την 1η Αυγούστου 1921, ο Ελληνικός στρατός οδεύει προς τον Σαγγάριο ποταμό. Οδεύει προς το άγνωστο, σε ένα σκληρό τοπίο.

Οι Ελληνικές δυνάμεις αποτελούνταν από 9 μεραρχίες που συγκροτούσαν 3 σώματα στρατού με διοικητές: το Α' τον Α. Κοντούλη, το Β' τον πρίγκηπα Ανδρέα και το Γ' τον Γ. Πολυμενάκο. Ο διορισμός του πρίγκηπα Ανδρέα ως διοικητή Σώματος Στρατού έγινε από σκοπιμότητα γιατί έπρεπε κάποιο μέλος της βασιλικής οικογένειας να λάβει μέρος στην εκστρατεία.

Το εν λόγω εκστρατευτικό σώμα ενίσχυαν η ταξιαρχία πεζικού, το σύνταγμα με το βαρύ πυροβολικό, δύο μοίρες με κανόνια Σκόντα, τρεις αεροπορικές μοίρες κι' ένα σμήνος αεροπλάνων.

Πίσω απ' αυτά και σ' απόσταση μιας ημέρας πορείας, ακολουθούσαν οι «κινητές αποθήκες» που η κάθε μία είχε συνολικό φορτίο 200 τόνους πυρομαχικά, φορτωμένα σε 1.500 αραμπάδες (κάρα) που τους οδηγούσαν Τούρκοι και τους έσερναν βόδια ή βουβάλια. Τ' άλλα μέσα μεταφοράς ήταν 600 βαριά φορτηγά αυτοκίνητα (3 τόνων) και 240 ελαφρά (1 τόνου) και 1.600 καμήλες, που κι' αυτές οδηγούσαν Τούρκοι¹.

Πολύ σύντομα ο στρατός αντί να αντιμετωπίσει τους Τούρκους, έπρεπε να αντιμετωπίσει πρώτα την φύση. Το Μηχανικό δημιουργεί πλωτά γεφύρια (λεμβόζευκτες γέφυρες) προκειμένου να διέλθουν τον ποταμό άνθρωποι, ζώα, αραμπάδες. Μόλις διαβήκαν το Σαγγάριο η στέπα γινόταν έρημος. Η αλμυρά Έρημος.

Ένα πέλαγος από άμμο, η Αλμυρά Έρημος, η άγρια και αποκρουστική έρημος. Παντού υπάρχει μόνο άμμος. Ούτε ένα κομμάτι ξύλο, ούτε ένα πουλί, ούτε ένα πράσινο φύλλο να γλυκάνει το μάτι. Ο φιλόξενος ήλιος ρίχνει τις αόρατες καυτές φλόγες του. Η άμμος ψήνεται κι ανάβουν τα πόδια και ψήνονται μέσα στ' άρβυλα, και τα κορμιά ψήνονται και η σάρκα διαλύεται μέσα στο βρώμικο ιδρώτα. Τα μάτια καίνε και κλείνουν. Οι στρατιώτες βαδίζουν με κλειστά μάτια. Έχει κάτι αλλόκοτα λυπητερό αυτή η θέα των στρατιω-

τών με τα κλεισμένα μάτια... Τρώνε ρέγγες και κρεμμύδια και η Επιμελητεία προσπαθεί να τους μεγαλώσει το μαρτύριο της δίψας. Έγκλημα ή παραφροσύνη; Όμως γι' αυτό άξιζε να παραπεμφθούν σε δίκη, όλοι οι υπεύθυνοι².

Δεκάδες σελίδες θα πρέπει να γραφτούν για τον ηρωισμό των Ελλήνων στρατιωτών προτού αρχίσουν οι μάχες με τους Τούρκους. Στην αρχή στέπα, μετά έρημος και στη συνέχεια κατάξερα και μαύρα βουνά σε αλληπάλληλες σε μεγάλο βάθος σειρές.

Και ο Κεμάλ, τι κάνει... Έχει οργανώσει τρεις διακεκριμένες διαδοχικές αμυντικές τοποθεσίες, σε ζώνη βάρους 25 έως 35 χιλιομέτρων και περιμένει...

Στις 10 Αυγούστου τα Α' και Γ' Σώματα Στρατού εξαπέλυσαν κατά μέτωπο επίθεση με σκοπό την διάσπαση της γραμμής Ινλάρ Κατραντζή - Ιλιτζά. Εν τω μεταξύ το Β' Σώμα Στρατού εκτελούσε κυκλωτικό ελιγμό από το αριστερό πλευρό της τουρκικής αμυντικής γραμμής που καταλάμβανε το όρος Καλέ Γκρότο.

Στις 11 Αυγούστου η VII μεραρχία ενισχυμένη με δύο συντάγματα πεζικού που είχε αποσπαστεί από τον κύριο όγκο του ελληνικού στρατού και είχε περάσει 24 ώρες νωρίτερα από τις υπόλοιπες δυνάμεις (αντί της 12ης Αυγούστου, το έπραξε τα ξημερώματα της 11ης Αυγούστου, ερμηνεύοντας λανθασμένα τη διαταγή της διοίκησης της Στρατιάς) τον Σαγγάριο βορειότερα από τη γέφυρα Μπεϊλίκ Κιοπρού, επιτέθηκε κατά μέτωπο στην κατεύθυνση της σιδηροδρομικής γραμμής Εσκι Σεχίρ - Άγκυρας για την κατάληψη του Πολατλί, που ήταν ο τελευταίος σημαντικός σιδηροδρομικός σταθμός (60 χιλιόμετρα) πριν την Άγκυρα.

Οι μάχες θα συνεχιστούν για ένα δεκαπενθήμερο με πολύνεκρες και σκληρές νίκες στο Ταμπούρ Ογλού, στη Σαπάντζα, στο Τσαλ Νταγ, στο Αρντίς Ντάγ, στο Καλέ Γκρότο, στο Ντουά Τεπέ και σε πολλά άλλα μέρη, θα καταδείξουν όμως τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η στρατιά σε θέματα στρατηγικής αλλά κυρίως ανεφοδιασμού

έχοντας υπόψη και τον ανθρώπινο παράγοντα που έχει φτάσει στα όρια του.

Η διοίκηση της Στρατιάς τότε, αμφιταλαντευόμενη και αδυνατώντας να αποφασίσει για την εξέλιξη των επιχειρήσεων, έστειλε τηλεγράφημα στην κυβέρνηση στην Αθήνα ζητώντας από τον πρωθυπουργό Δ. Γούναρη εντολές για την περαιτέρω συνέχιση της επίθεσης. Στο τηλεγράφημα ο Αν. Παπούλας ρωτούσε αν η κυβέρνηση θεωρούσε επιβεβλημένη τη συνέχιση της επίθεσης έστω και με τον κίνδυνο της ανατροπής και ήττας της Στρατιάς. Ο Γούναρης με έκπληξη απάντησε ότι ήταν αναρμόδιος και συνέστησε να ληφθεί η απόφαση **«συμφώνως προς το στρατιωτικόν συμφέρον»**³.

Καλά καταλάβατε! Η απόφαση για την καταδίωξη των Τούρκων μετά τον Σαγγάριο ποταμό ήταν απόφαση της Κυβέρνησης, αλλά το μέλλον της εκστρατείας ένα μήνα μετά ήταν απόφαση των Στρατιωτικών. Πλήρης αρμονία πολιτικών και στρατιωτικών. Αποφασίζεται η «απαγκίστρωση». Έτσι ονομάστηκε εύστοχα η υποχώρησή! Στις 30 Αυγούστου 1921, η στρατιά αρχίζει να υποχωρεί από τις θέσεις που κρατούσε μέχρι τότε.

Η πολιτική ηγεσία (Δημ. Γούναρης) θεωρεί ότι κατατρόπωσε τους Τούρκους. Η στρατιωτική ηγεσία και η πατρίδα μας, μετράει τις απώλειες: 23.520 άνδρες λιγότεροι.

- 217 αξιωματικοί νεκροί και 736 τραυματίες.
- 3.565 οπλίτες νεκροί, 18.626 τραυματίες και 376 αγνοούμενοι.

Μια γενιά χάθηκε στο Σαγγάριο. Οι μανάδες έχασαν τους ανθούς τους και ντύθηκαν στα μαύρα. Η ελληνική οικονομία (γεωργία, κτηνοτροφία) έχασε το εργατικό δυναμικό της. Ο Σαγγάριος ήταν μια ΜΑΥΡΗ σελίδα για την Ελλάδα!

¹ Εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ»: Φοβερά Ντοκουμέντα. Σαγγάριος. Εποποιία και Καταστροφή στη Μ. Ασία.

² Κων/νος Φωτιάδης: «Η Μικρασιατική Καταστροφή». Εκδόσεις Καλοκάθη.

³ Βικιπαίδεια: Σαγγάριος

ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΣΑΓΓΑΡΙΟ, ΤΙ ΜΕΛΕΙ ΓΕΝΕΣΘΑΙ;

Και ενώ οι πληγές από την περιπέτεια στον Σαγγάριο δεν έχουν κλείσει από τις τεράστιες απώλειες ανθρώπων (νεκροί, ανάπηροι, τραυματίες), κάποιιο βλέπουν διαφορετικά τα πράγματα:

- Ο Βασιλιάς Κωνσταντίνος (πιθανόν σοβαρά άρρωστος και ανήμπορος να ασκήσει τα καθήκοντά του) επιστρέφει στην Ελλάδα και του ετοιμάζουν πανηγυρική υποδοχή. Γιατί;

- Ο αρχιστράτηγος Αν. Παπούλας¹ μεταβαίνει στη Σμύρνη και του επιφυλάσσουν παλλαϊκή υποδοχή ενώ τον προσφωνεί ο δικηγόρος Αντώνης Αθηνογένης². Συγκινημένος ο Παπούλας δηλώνει ότι «...όσο αυτός είναι αρχηγός του Στρατού, η Μικρά Ασία δεν θα υποδουλωθεί».

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1921, είχαμε εξελίξεις στην Στρατιωτική ηγεσία, αφού καθαιρείται από αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Στρατού ο Βίκτωρ Δούσμανης³, με αφορμή μια εγκύκλιο που εξέδωσε «με απολυταρχικό ύφος και φράσεις που έδειχναν τάσεις να σφετεριστεί ακόμα και κυβερνητικές αρμοδιότητες».

Ο Δημ. Γούναρης βλέποντας την αποτυ-

χία της στρατιωτικής λύσης, στη Μ. Ασία, ταξιδεύει για Λονδίνο μήπως βρει κάποια διπλωματική λύση. Ο Κων/νος Φωτιάδης γράφει⁴:

Στις 20 Οκτωβρίου έφτασαν στο Παρίσι. Την ίδια μέρα υπογράφηκε και η Γαλλο-τουρκική συμφωνία από τον Φραγκλίν Μπουγιόν και τον Γιουσουφ Κεμάλ. Η συμφωνία είχε 13 άρθρα και έδινε την ευχέρεια στον Κεμάλ να καταλάβει την Κιλικία, από όπου μπορούσε να κάνει ελεύθερα τις στρατιωτικές του μετακινήσεις σιδηροδρομικά, μέσα από το συριακό έδαφος. Αρκετοί κάτοικοι της Κιλικίας-Έλληνες, Αρμένιοι και Καυκάσιοι-έφυγαν για την Σμύρνη και πολλοί για τον Πειραιά.

Στη Γαλλία, πρωθυπουργός ήταν ο Αριστέιδης Μπριάν, του οποίου στάθηκε αδύνατο να κλονίσουν τις ανθελληνικές του διαθέσεις. Εκτός όμως από τον Γάλλο πρωθυπουργό, ολόκληρη σχεδόν η γαλλική γνώμη είχε κακές διαθέσεις για την Ελλάδα, γιατί μισούσε το άλλοτε γερμανόφιλο κωνσταντινικό καθεστώς, πράγμα που σε λίγο θα το διαπίστωνε και θα το ομολογούσε και ο Γούναρης.

Αλλά και στο Λονδίνο που έφτασε ο Γού-

ναρης, δεν βρήκε ανταπόκριση. Μέσω του λόρδου Κώρζον, υπουργού Εξωτερικών του διαμνηνύθηκε οι προτάσεις τους, που εν συντομία, ήταν: 1) Αναγνώριση της κυριαρχίας του σουλτάνου στην περιοχή της Σμύρνης, 2) Χριστιανός διοικητής στην ίδια περιοχή, 3) Μικτή χωροφυλακή που να ανταποκρίνεται στην σύνθεση του πληθυσμού 4) Παραμονή του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη μέχρι να οργανωθεί η χωροφυλακή.

Οι εν λόγω προτάσεις είχαν απορριφθεί δύο φορές τον Μάρτιο και Ιούνιο του 1921 και τώρα η κυβέρνηση Γούναρη τις κάνει αποδεκτές. Αυτό και αν είναι προχειρότητα εξωτερικής πολιτικής με αδιέξοδα και χωρίς στρατηγική. Βέβαια καθορίστηκε νέα συζήτηση και συνάντηση για τον Μάρτιο του 1922.

Την ίδια εποχή, οι Συμυρνιοί βλέποντας ότι η κατάσταση οδηγεί σε αδιέξοδο, σε μυστική σύσκεψη ιδρύουν οργάνωση για την άμυνα της Μ. Ασίας. Την «Μικρασιατική Άμυνα». Πρωταγωνιστές και ιδρυτές οι Δ. Ψαλτώφ, Αχ. Λάμπρου, Π. Ευρυπαίος, Σωκρ. Σολωμονίδης κ.α.

Στην Κωνσταντινούπολη που έχουν διαφύγει μετά τις εκλογές της 1ης Νοεμβρίου

1920, διάφοροι αξιωματικοί με επικεφαλής τον Γεώργ. Κονδύλη⁵ -τότε φανατικό αντικωνσταντινικό- ιδρύουν την «Εθνική Άμυνα». Μια οργάνωση που είχε βλέψει πολιτικού περιεχομένου και σαφώς αντιπολιτευτικού ύφους στη κυβέρνηση Δημ. Γούναρη.

Όταν ενημερώθηκε ο ύπατος Αρμοστής Σμύρνης Αριστ. Στεργιάδης για τις εν λόγω κινήσεις, δεν τις υιοθέτησε, αλλά ακολουθώντας τον δικό του κώδικα δεοντολογίας παρέπεμψε το θέμα στην κυβέρνηση Γούναρη, αναμένοντας οδηγίες.

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, πρόέκυψε θρησκευτικό πρόβλημα. Το πρόβλημα εκλογής Πατριάρχη που δημιούργησε νέες αντιπάθειες και αντιπαλότητες. Η κυβέρνηση ήθελε να μην εκλεγεί Πατριάρχης ο Μελέτιος Μεταξάκης (ήταν βενιζελικός) σε αντίθεση με τον Μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο που επέμενε. Έτσι δημιουργούνται όχι μόνο λεκτικές αντιπαράθεσεις αλλά και επεισόδια μεταξύ Στεργιάδη (υποστηρικτή των κυβερνητικών θέσεων) και Μητροπολιτών της Ιωνίας με επικεφαλής τον Χρυσόστομο Σμύρνης.

Αχ Ελλάδα μου γλυκιά!

Σαγγάριος. Αποκαλυπτηρια μνημείου πεσόντων Κοβαλιτσας

¹ Ο **Αν. Παπούλας** ήταν μάρτυς κατηγορίας στη «Δίκη των Έξι», τελικά προσχώρησε στη βενιζελική παράταξη και αργότερα έγινε υποστηρικτής της αβασίλευτης δημοκρατίας. Το 1935 συνελήφθη για τη συμμετοχή του στο αποτυχημένο κίνημα της 1ης Μαρτίου 1935 των Πλαστήρα-Βενιζέλου, καταδικάστηκε σε θάνατο και τελικά εκτελέστηκε, ξημερώματα της Μεγάλης Τετάρτης 24 Απριλίου 1935.

² Ο **Αντ. Αθηνογένης** (1875-1963) γεννήθηκε στη Σμύρνη. Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή, εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα όπου ακολούθησε πολιτική καριέρα διατελώντας πρώτα βουλευτής Αθηνών με το Λαϊκό Κόμμα και έπειτα βουλευτής Αττικής του Εθνικού Ριζοσπαστικού Κόμματος. Επίσης διετέλεσε αντιπρόεδρος της Βουλής (1933-35) και υπουργός Κρατικής Υγιεινής και Αντιλήψεως στην Κυβέρνηση Γεωργ. Κονδύλη από τις 10 Οκτωβρίου 1935 ως τις 30 Νοεμβρίου 1935.

³ Ο **Βίκτωρ Δούσμανης** (1861-1949). Συμμετείχε στους Βαλκανικούς Πολέμους με το βαθμό του αντιστράτηγου. Επίσης διετέλεσε υπασπιστής του βασιλιά Κωνσταντίνου, υπαρχηγός και αρχηγός του Γ.Ε.Σ. το 1914-16 και ξανά το 1921. Ο Δούσμανης υπήρξε ικανότατος επιτελικός αξιωματικός και σε αυτόν οφείλεται εν πολλοίς η νίκη στον Β' Βαλκανικό Πόλεμο καθώς διατελούσε αρχηγός του Επιτελείου. Εν τούτοις ήταν διαβόητος για την αλαζονική του συμπεριφορά ενώ, αν και υπήρξε απολύτως αφοσιωμένος προς τον βασιλιά Κωνσταντίνο, δεν δίστασε να γράψει άσχημα λόγια για τους παλαιούς του συντρόφους Ιωάν. Μεταξά και Ξεν. Στρατηγό.

⁴ «Η Μικρασιατική Καταστροφή-Αφηγήσεις-Μελετήματα-Ντοκουμέντα». Εκδόσεις Καλοκάθη. Σελ. 347

⁵ Μέχρι το 1932 ένθερμος Βενιζελικός, συνεργάζεται τότε με το Λαϊκό Κόμμα. Το 1935 έχει γίνει πραξικοπηματικά Αντιβασιλεύς, πραγματοποιεί νόθο δημοψήφισμα να φέρει τον Βασιλιά Γεώργιο Β' και όταν τον επαναφέρει στο θρόνο, γνωρίζει την πολιτική απαξίωση. Παραμερίζεται από τον Βασιλιά, αποτυγχάνει στις εκλογές της 26ης Ιανουαρίου 1936 και στις 31 Ιανουαρίου πεθαίνει από ανακοπή.

ΑΠΕΛΠΙΔΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ

Είναι γεγονός ότι ευρισκόμενοι στις αρχές του 1922, η Κυβέρνηση Γούναρη αδυνατεί να δώσει λύση, να αποδεχτεί προτάσεις να έρθει σε συμβιβασμούς. Φοβάται το πολιτικό κόστος. Ταλανίζεται μεταξύ του μπορώ και πρέπει. Δεν έχει κανένα σχέδιο για την αντιμετώπιση της κρίσης.

Από την άλλη πλευρά του Αιγαίου, οι επικεφαλής της «Μικρασιατικής Άμυνας» αποστέλλουν την κατωτέρω επιστολή στους υπουργούς των Εξωτερικών, Γαλλίας, Μεγ. Βρετανίας και Ιταλίας, θέλοντας να ενεργοποιήσουν τα αντανακλαστικά τους, στη δύσκολη θέση που βρίσκονται αναφερόμενοι στους κοινούς αγώνες που δώσαμε:

**Προς τας Α.Α.Ε. Εξοχότητας
κ.κ. ΡΑΪΜΟΝΔΟΝ ΠΟΥΑΓΚΚΑΡΕ,
ΛΟΡΔΟΝ ΚΩΡΖΟΝ, ΣΑΝΤΣΕΡ
Υπουργούς των Εξωτερικών
Γαλλίας, Μ. Βρετανίας και Ιταλίας
και κ. Πρεσβευτήν Ηνωμένων
Πολιτειών**

Εις Παρισίους¹

Αι Ελληνικά κοινότητες της Δυτικής Μικράς Ασίας νομίμως εκπροσωπούμεναι υπό της Κεντρικής Επιτροπής της Ελληνικής Μικρασιατικής Αμύνης, κατά την ιστορική αυτή στιγμή καθ' ην μέλετε να αποφασίσητε περί της τύχης αυτών έχουσι την τιμήν να επιστήσωσι την προσοχήν υμών επί των ακολούθων σημείων.

Μακρά και τραγική πείρα κατέστησεν εις τους χριστιανικούς πληθυσμούς αφόρητον το οθωμανικόν καθεστώς. Θα προτιμήσωσιν δε ούτοι να εκπατρισθώσι ή να επαχθώσιν εκ νέου υπ' αυτό.

Ευρέα και επίσημα προνόμια ανάλογα προς τας εγγυήσεις των μειονοτήτων τας καθοριζόμενας εις τας τελευταίας μεταπολεμικάς συμβάσεις τοις εχορηγήθησαν πλειστάκις ιδία δε δια των αυτοκρατορικών φερμανίων του 1839 και 1856. Η ηθική εγγύησις των Δυνάμεων αίτινες τα απεδέχθησαν και επεκύρωσαν εις τας Συνθήκας των Παρισίων και Βερολίνου εφαινετο ότι θα καθίστα αυτά απολύτως αποτελεσματικά – Πικρά Ειρωνία.

Οι Σύμμαχοι εδέησε να ομολογήσωσι τόσον εις την Διακοίνωσιν αυτών της 16 Ιουλίου 1920 προς την οθωμανικήν αποστολήν εν Σπα, ως και εις την Συνθήκην των Σεβρών, τας σφαγάς και τους εκτοπισμούς πλέον του εκατομμυρίου χριστιανών, τας βιαιάς εξισλαμίσεις, την δήμευσιν των περιουσιών, την επικρατούσαν τρομοκρατίαν και όπως υπομνήσωμεν τας λέξεις των Διακοινώσεων. «Τα κακουργήματα άτινα εκλόμισαν και ετάραξαν την ανθρωπίνην συνείδησιν».

Εντός βραχυτέρου διαστήματος των δύο ετών δεν είνε δυνατόν οι Σύμμαχοι να ήλλαξαν γνώμην ούτε οι Τούρκοι να έγιναν καλύτεροι.

Τουναντίον η Κεμαλική Τουρκία εξακολουθεί την εξόντωσιν των Χριστιανικών πληθυσμών υπό το πρόσχημα της νομιμότητος δια των κατά Γερμανικήν απομίμησιν συντόμων και αθρόων εκτελέσεων.

Και ο φόβος νέων εκατομβών έφευρον εις Κιλικίαν τον πανικόν και την έξοδον.

Οι χριστιανικοί πληθυσμοί εννοούν να διατηρήσωσιν ελευθερίαν με τον πρωτεύοντα αυτής Ελληνικόν χαρακτήρα την δια του άρθρου 66 της Συνθήκης των Σεβρών καθορισθείσαν περιοχίν όπου ως και το αναγνωρίζει η διακοίνωσις του Σπα οι Τούρκοι μειοψηφούσιν.

Τριάκοντα πέντε χιλιάδες αυτόχθονες Έλληνες υπηρέτουσιν νυν εν τω Ελληνικώ Στρατώ τω αποβιβασθέντα εις Σμύρνην υπό την αιγίδα των συμμάχων και θα αγωνισθώσιν ακόμα αν δεήση δια να προασπίση τα δίκαιά των. Αψηφούντες μυρίους κινδύνους και διαφεύγοντες την προσοχήν των Τούρκων, οι Έλληνες ούτοι της Ιωνίας έφευγον διαρκούντος του πολέμου προς την Μακεδονίαν όπως πολεμήσωσιν ομού μετά των Συμμάχων τον κοινόν εχθρόν.

Οι Ελληνικοί πληθυσμοί όντες ιδίως πεπεισμένοι ότι αι ελευθερία των δεν δύνανται να διαφυλαχθώσιν αποτελεσματικώς ή δι' ενόπλιον δυνάμειωσιν εν τη περιστάσει υπό του Ελληνικού Στρατού, όστις επί τρία έτη ενεπέδωσεν την δημοσίαν τάξιν και εξασφάλισεν τα συμφέροντα πάντων μετ' επαινετής αμεροληψίας, η αποχώρησις του θα συνεπέγετο την αταξίαν, την αναρχίαν και θα ήτο δια την χώραν συμφορά.

Οι Μικρασιατικοί Ελληνικοί πληθυσμοί υπήρξαν αείποτε άμεμπτοι έναντι των συμμάχων και αναλλοιώτως αφοσιωμένοι εις την Συμμαχικήν υπόθεσιν.

Δεν θα ήτο δε δίκαιον να θεωρηθώσιν υπόλογοι καταστάσεως ην δεν εδημιούργησαν ούτε να αφεθώσιν εις εαυτούς όπως προασπίσωσι τα κεκτηθέντα δίκαια των δυνάμειωσιν συνθηκών και υποσχέσεων επισήμως δοθεισών και την εθνικήν των υπόστασιν.

Η χώρα υμών εκηρύχθη πάντοτε ο ηθικός και εγκάρδιος σύμμαχος των λαών οίτινες επιθυμούσι να παραμείνωσιν ελεύθεροι. Αι παραδόσεις υμών και αι ευγενείς αρχαί υπέρ των η χώρα υμών ηγωνίσαστο μας είνε ικανά εχέγγυα ότι θα εύρωμεν εν υμίν κύριε Υπουργέ τον κράτιστον υπερασπιστήν των ελευθεριών μας.

Βέβαιοι περί της δικαιοσύνης υμών αναμένομεν την απόφασίν σας.

Η ΔΙΟΙΚΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ

Και βέβαια τα ταμειακά διαθέσιμα της Εθνικής μας Οικονομίας έχουν φτάσει στα όρια της χρεοκοπίας. Οποιοσδήποτε προσπάθειες εξωτερικού δανεισμού δεν βρίσκουν ανταπόκριση. Ο υπουργός Οικονομικών Πέτρος Πρωτοπαδάκης δίνει την λύση με τη διχοτόμηση του νομίσματος.

Το πρωτότυπο αυτό μέτρο λειτουργούσε με τον εξής τρόπο: οι κάτοχοι των χαρτονομισμάτων θα κρατούσαν το αριστερό κομμάτι των χαρτονομισμάτων στο οποίο απεικονίζονταν ο Γεώργ. Σταύρου, που για τον λόγο αυτό ονομάστηκε «Σταύρος» και θα είχε αξία ίση με την μισή αξία του αρχικού χαρτονομίσματος (για παράδειγμα στην περίπτωση των 100 δρχ. θα είχε αξία ίση με 50 δρχ.) ενώ το δεξιό κομμάτι που ονομάστηκε «στέμμα» (καθώς απεικονίζονταν το βασιλικό στέμμα) θα επιστρέφονταν στην Εθνική Τράπεζα και θα λαμβάνονταν μια απόδειξη, αρχικά, που αργότερα θα αντικαθιστούσαν από κανονικούς τίτλους για την συμμετοχή τους στο δάνειο.

Το αναγκαστικό δάνειο ψηφίστηκε από την συμπολίτευση στις 25 Μαρτίου 1922 αφού πρώτα είχε υποβληθεί σε αρκετές τροποποιήσεις. Το ποσό που απέφερε ανερχόταν στα 1.300 με 1.500 εκατομμύρια δρχ. και παρά τη αναστάτωση που είχε προκαλέσει δεν δημιούργησε προβλήματα στην λειτουργία των τραπεζών όπως ήταν αναμενόμενο.

¹ Διπλωματικό και Ιστορικό Αρχείο Υπουργείου Εξωτερικών (Φακ. Ύπατη Αρμοστεία Σμύρνης). [Ραδιοτηλεγράφημα εκ Σμύρνης στις 9 Μαρτίου 1922 και ώρα 13 Υπουργείον Εξωτερικών (δια Γραφείον Τύπου), με την ένδειξη: «Η Παμμικρασιατική Επιτροπή Εθνικής Αμύνης απέστειλε χθες εσπέρας εις Παρισίους εξής τηλεγράφημα»].

ΟΙ ΚΥΒΕΡΝΩΝΤΕΣ ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥΣ (Μάρτιος-Ιούλιος 1922)

Είναί γεγονός ότι οι λεγόμενοι σύμμαχοι μας, (Μεγ. Βρετανία-Γαλλία-Ιταλία) έχουν λάβει τις αποφάσεις τους για την επίλυση του Μικρασιατικού ζητήματος. Αυτοί που δεν έχουν καταλάβει ή δεν θέλουν να καταλάβουν, είναι οι κυβερνώντες στην Ελλάδα μαζί με τον Βασίλιά Κωνσταντίνο. Η παραίτηση του Δημ. Γούναρη στις 2 Μαρτίου 1922, δεν δίνει λύσεις, αφού ορκίζεται ξανά Πρωθυπουργός την ίδια μέρα.

Όμως οι σύμμαχοι με την από 26 Μαρτίου 1922 έκθεσή τους, έχουν γνωρίσει τις θέσεις τους, που είναι όμως πέρα από κάθε λογική και πιέζουν να τις εφαρμόσουν. Ποιος ήταν; Ο Κώστας Φωτιάδης γράφει για τις θέσεις των συμμάχων μας¹:

Τον Μάρτιο του 1922 οι «Σύμμαχοι» αναιρούσαν ολοκληρωτικά ό,τι είχαν υπογράψει τον Ιούλιο του 1920 στη Συνθήκη των Σεβρών. Όλες οι προηγούμενες απόψεις τους είχαν πλέον ξεχαστεί και χαθεί κάτω από την αδηφάγο τρικυμία των συμφερόντων. Οι χριστιανικοί λαοί της Ανατολής θυσιάζονταν μπροστά στα ιμπεριαλιστικά συμφέροντα, τα οποία περιμέναν την ικανοποίησή τους από τον Κεμάλ, αφού δεν εμπιστεύονταν τον Κωνσταντίνο. Τα έθνη, οι πατρίδες, οι λαοί δεν υπολογίζονταν καθόλου, Στην καρδιά και στο νου του ιμπεριαλισμού δεν υπάρχει η παραμικρή θέση για μια στάλα ανθρωπιάς και ντροπής...

Η κυβέρνηση Δημ. Γούναρη βρίσκεται μπροστά σε ένα βουνό! Όλοι κοιτάζουν το πολιτικό κόστος και όχι το Εθνικό Συμφέρον. Στο αδιέξοδο που αντιμετωπίζουν οι Αντιβενιζελικοί έρχεται να προστεθεί η παραίτηση της κυβέρνησης Δημ. Γούναρη και η ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον Νικ. Στράτο, μόνο για 5 ημέρες (3 Μαΐου 1922 - 9 Μαΐου 1922) γιατί ο Συνασπισμός «Ηνωμένη Αντιπολίτευση» ήταν συνασπισμός εκλογικών συμφερόντων. Δεν τολμούσαν να πάρουν αποφάσεις γιατί ήταν δέσμοι των πολιτικών και ατομικών επιλογών τους.

Στις 9 Μαΐου 1922, ορκίζεται κυβέρνηση ανάγκης με πρωθυπουργό τον Πέτρο Πρωτοπαπαδάκη, φίλο του Δημ. Γούναρη ο οποίος βέβαια είχε τις αντιρρήσεις του. Οι επόμενοι 4,5 μήνες που θα ακολουθήσουν ήταν ένας Γολγοθάς για την κυβέρνησή του. Και κοντά σε όλα αυτά, έχουμε και την παραίτηση του Αρχιστράτηγου Αν. Παπούλα, στις 12 Μαΐου 1922, την οποία ο υπουργός Στρατιωτικών Ν. Θεοτόκης κάνει αποδεκτή μετά από 10 ημέρες. Νέος Αρχιστράτηγος ορίζεται ο Γ. Χατζανέστης. Για την προσωπικότητα και τις ικανότητές τους, οι κρίσεις δίστανται.

Οι προσπάθειες της Μικρασιατικής

Άμυνας για αυτονόμηση της περιοχής γύρω από το νομό Αϊδινίου δεν ευδοκίμουν. Οι αποφάσεις που θα ληφθούν από την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία μέχρι της 15 Αυγούστου 1922, όταν άρχισε η επίθεση του Κεμάλ πασά, στο Αφιόν Καραχισάρ δείχνουν ατολμία και μη σωστή πληροφόρηση.

Έτσι στις 17 Ιουλίου 1922, ο Ύπατος Αρμοστής της Σμύρνης Αριστ. Στεργιάδης, απευθύνεται με προκήρυξη προς όπου μεταξύ άλλων τονίζει:

Η ελληνική κυβέρνησις, εξουσιοδότησε τον εν Σμύρνη ύπατον αρμοστήν να φέρη εις γνώσιν όλων των πληθυσμών της κατεχομένης χώρας τας αποφάσεις αυτής, δια την μέλλουσαν οργάνωσιν και διοίκησιν της Δυτικής Μικράς Ασίας. Η ελληνική κυβέρνησις δίδει συνάμα την εντολήν εις τον αντιπρόσωπον αυτής να εφαρμόση τα ενδεικνυόμενα μέτρα δια την πραγμάτωσιν των αποφάσεων τούτων. Αλλά τοιούτον έργον, ως εκ της φύσεώς του, και όλως ιδιαιτέρως ένεκεν των εμποδίων, τα οποία εις πολλάς περιστάσεις επιφέρει κατ' αναπότρεπτον ανάγκην ο μήπως τερματισθεί πόλεμος, δεν δύναται να συντελεσθή αμέσως και συνολικώς...

Και ακολουθεί η προκήρυξη της ελληνικής κυβέρνησης:

Η Ελλάς αποβάσασα εις την Μικράν Ασίαν εντολή των Συμμάχων, ίνα αποκαταστήση την τάξιν και εξασφαλίση την ζωήν, τιμήν και περιουσίαν των εκεί διαβιούντων πληθυσμών, εξετέλεσεν άμα έργον εμπνεόμενον υπό της βαθυτάτης συνειδήσεως του ιστορικού της προορισμού και των εθνικών δεσμών, των προς τους πέραν του Αιγαίου από χιλιετηρίδων οικούντας συμπαγείς ελληνικούς πληθυσμούς. Των δεσμών τούτων την ύπαρξιν και τας δικαίας συνεπειάς ανεγνώρισεν η υπογραφέισα συνθήκη...

Εν τη ευημερία του μικρασιατικού λαού και τη εξυηρητήσει γενικότερων εκπολιτιστικών σκοπών η Ελλάς θέλει εύρη την ικανοποίησιν των εθνικώς αυτής βλέψεων και την αμοιβήν των βαρυτάτων θυσιών, εις ας υπεβλήθη. Ούτως οργανωμένη η ελευθερωθείσα χώρα, θα συντελέση και εις αποκατάστασιν αδιαταράκτου ειρήνης μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας και θα αποβή δεσμός συνεκτικός αυτών, εν τω οποίω οι προς τα κράτη ταύτα συνδεδεμένοι χριστιανικοί και μουσουλμανικοί πληθυσμοί θα ευημερήσωσι εν οργανική συμβίωσει, την οποίαν ασφαλώς θα ενισχύσει και το ενδιαφέρον των Συμμάχων και συνησπισμένων κρατών, άτινα ομού μετά της Ελλάδος επεδίωξαν την απελευθέρωσιν της

Δυτικής Μικράς Ασίας.

Το έργον τούτον ανατίθεται εις τον ύπατον αρμοστήν Σμύρνης, ον εξουσιοδοτεί η κυβέρνησις, όπως εν ονόματι του ελληνικού κράτους διαμορφώση εν τη Δυτική Μικρά Ασία, πολιτειακόν οργανισμόν, κατά την άνω έννοιαν, καλών τους κατοίκους, όπως παράσχωσι πρόθυμον την σύμπραξιν αυτών...

Στις 17 Ιουλίου 1922 ο Αρ. Στεργιάδης, καλεί σε συλλαλητήριο τον λαό της Σμύρνης. Μικρή συμμετοχή, γιατί κανείς δεν πιστεύει ότι αυτή είναι η λύση. Ούτε ο Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος παρευρέθηκε.

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, κάποιοι ονειρεύονται κατάληψη της Κωνσταντινούπολης. Η απάντηση των συμμάχων που είχαν στην επιρροή της την Πόλη ήταν άμεση:

...αι Σύμμαχοι κυβερνήσεις αρνούνται να λάβωσι το μέτρον τούτο και ότι εδόθησαν διαταγαί υπό του αρχηγού των συμμαχικών στρατιωτικών δυνάμεων ν' αποκρούση βία πάσαν κατά της υπό των στρατευμάτων αυτών κατεχομένης ζώνης στρατιωτικήν κίνησιν».

¹ Κώστας Φωτιάδης: «Η Μικρασιατική Καταστροφή» Εκδόσεις Καλοκάθη

100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή ΤΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΧΑΛΑΝΔΡΙ

Την εξέλιξη των προσφυγικών συνοικισμών στην Ελλάδα και το Χαλάνδρι και το αποτύπωμα των προσφύγων σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής, και ειδικά στους αγώνες για την ελευθερία στα χρόνια της Κατοχής, αλλά και σε όλους τους δημοκρατικούς αγώνες των νεότερων χρόνων περιέγραψαν οι εισηγητές που συμμετείχαν σε μια από τις πιο ενδιαφέρουσες διαλέξεις του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Δήμου Χαλανδρίου που είχε ως επίκεντρο τα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Συγκεκριμένα όσα θα διαβάσετε παρακάτω αποτύπωσαν με σαφήνεια οι εξής: ο καθηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Χαλανδρίου, Νίκος Μπελαβίλας, που αναφέρθηκε στους προσφυγικούς συνοικισμούς ανά την επικράτεια, και η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αθηνών Νάση Σιαφάκα, που επικεντρώθηκε στον παλιό και το νέο προσφυγικό συνοικισμό στο Χαλάνδρι.

«Το μεγαλύτερο οικιστικό πρόγραμμα του ελληνικού κράτους»

Σε μια συμπυκνωμένη και πλήρως τεκμηριωμένη με αρχειακό υλικό εισήγηση, ο κα-

Οικογένεια προσφύγων μπροστά από την ξύλινη παράγκα στην οποία πρωτοεγκαταστάθηκαν με την άφιξή τους στο Χαλάνδρι

θηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου Νίκος Μπελαβίλας ξεδίπλωσε την εξέλιξη των προσφυγικών οικισμών στην Ελλάδα, από τα πρώτα στρατόπεδα με τις παράγκες και τις σκηνές, έως το πρόγραμμα των «Γερμανικών» παραπηγμάτων, το σχεδιασμό των μόνιμων, κυρίως διώροφων κτιρίων, και τις χαρακτηριστικές μοντερνιστικές προσφυγικές πολυκατοικίες, μετά το 1932.

«Η προσφυγική λαίλαπα δεν άρχισε το '22 αλλά πολύ νωρίτερα. Στην πρώτη δεκαετία του '20 αιώνα, πολλά χρόνια πριν την πυρπόληση της Σμύρνης, καράβια ξέβραζαν τους πρώτους πρόσφυγες από την Αρμενία και τις ακτές της Μαύρης Θάλασσας στο λιμάνι του Πειραιά. Στην ευρύτερη βαλκανική χερσόνησο, σε όλη τη Μικρασία και

τον Καύκασο, στις παρευξείνιες ακτές της επαναστατημένης Ρωσίας, εκατομμύρια άνθρωποι μετακινήθηκαν λόγω των εθνοκαθάρσεων και των επάλληλων πολέμων που διήρκεσαν περισσότερο από 30 χρόνια.

»Η κορύφωση του προσφυγικού κύματος το 1922-1928 άλλαξε την κοινωνική γεωγραφία των ελληνικών πόλεων. Στον αγροτικό χώρο, στις περιοχές των κάμπων της Μακεδονίας και Θεσσαλίας ή σε χωριά της Κρήτης όπου άλλοτε κυριαρχούσε το μουσουλμανικό στοιχείο εγκαταστάθηκαν χριστιανικοί πληθυσμοί, διωγμένοι από τα εδάφη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Στις μεγάλες πόλεις, στην Αθήνα, τον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη οι περιφέρειες τους εποικίστηκαν από εκατοντάδες χι-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛ. 21

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛ. 18

λιάδες πρόσφυγες διπλασιάζοντας τα οικιστικά μεγέθη. Οι νέες προσφυγικές συνοικίες αναδιαμόρφωσαν και σφράγισαν την ταυτότητα των ελληνικών πόλεων», σημείωσε μεταξύ άλλων ο καθηγητής Νίκος Μπελαβίλας.

Ο ίδιος τόνισε ότι «επρόκειτο για μεγαλύτερο οικιστικό πρόγραμμα που υπήρξε ποτέ στο ελληνικό κράτος. Το αποτύπωμα του βρίσκεται ακόμη και σήμερα ζωντανό ανάμεσά μας».

Το βέβαιο είναι ότι στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι προσφυγικοί οικισμοί ανά την Ελλάδα, αντιμετωπίστηκαν εχθρικά, όπως επισήμανε ο Νίκος Μπελαβίλας: «Ομάδες μηχανικών, γιατρών, οικονομολόγων μαζί με διεθνείς οργανώσεις ήσαν αυτές που σήκωσαν το βάρος της οργάνωσης της κατοίκησης, της περιθαλψής και της οικοδόμησης. Έλληνες, Αμερικάνοι, Γάλλοι, Γερμανοί επιστήμονες, γυναίκες και άνδρες εργάστηκαν ως τις παραμονές του Β' ΠΠ μέσα σε ένα περιβάλλον κρίσης αλλά και μία κοινωνία, της "παλαιάς Ελλάδας" στην πλειοψηφία της εχθρική, κάποιες φορές και επιθετική απέναντι στους προσφυγικούς οικισμούς».

Παλιός και νέος προσφυγικός συνοικισμός στο Χαλάνδρι

Οι μαρτυρίες των απογόνων Μικρασιατών προσφύγων στο Χαλάνδρι, που έχει συλ-

λέξει η Ομάδα Προφορικής Ιστορίας του Δήμου Χαλανδρίου (ΟΠΙΔΗΧ), αποτέλεσαν τον κορμό της εισήγησης της καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Αθηνών Νάσης Σιαφάκας, που επικεντρώθηκε στον παλιό και τον νέο προσφυγικό συνοικισμό στην πόλη.

«Μετά την Μικρασιατική καταστροφή, στα νέα όρια του Ελληνικού κράτους-έθνους, συγκεντρώνονται οι πρόσφυγες, καθώς και η αστική τάξη, με αποτέλεσμα τον κοινωνικό μετασχηματισμό με βαθιά επίδραση στη διαμόρφωση δομών και θεσμών. Για τους λόγους αυτούς, το 1922 θεωρείται τομή για την ιστορία του Ελληνικού έθνους και μάλιστα από ορισμένους αναφέρεται και ως το σημείο μηδέν». Το προσφυγικό ωστόσο για την Ελλάδα έχει ξεκινήσει και εξελίσσεται με τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο, οπότε και άρχισαν οι πρώτοι διωγμοί και των Ελλήνων», τόνισε η Νάση Σιαφάκα και σημείωσε μεταξύ άλλων:

Στο Χαλάνδρι, μετά από προσωπικές επώδυνες διαδρομές, έφτασαν οι πρώτες λίγες οικογένειες προσφύγων, μεταξύ 1914-1918 και εγκαταστάθηκαν σε παράνομες παράγκες, που έστησαν πρόχειρα μόνοι τους, στην οδό Αμοργού, στην περιοχή απέναντι από τον σταθμό του τραίνου (σημερινή Βιβλιοθήκη Μίμη Βασιλόπουλου επί της οδού Παπανικολή). Ο Νίκος Καραμπουρνιώτης, αφηγείται: «Ο Παλιός Συνοικισμός ξεκίνησε να φτιά-

χνεται το 1914 από κάποιους Μελιώτες...» "...Το '18 άρχισε να γίνεται σιγά σιγά μια ψιλοκοινωνία με 150-170 άτομα..."

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή και την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης, έφτασαν αρκετοί στο Χαλάνδρι στην ίδια περιοχή, στις ίδιες άθλιες συνθήκες. Υποδομές δεν υπήρχαν, τα τρόφιμα λιγοστά. Ο πρώτος ή «παλιός» προσφυγικός συνοικισμός, οργανώθηκε από την ΕΑΠ (Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων) το 1926-27, σε χώρο που περικλειόταν, κατά προσέγγιση, από τις σημερινές οδούς Βασιλέως Γεωργίου, 25ης Μαρτίου, Παπανικολή, την Αγία Άννα, με κέντρο τις οδούς Καλογρέζης, Παπαρηγοπούλου και Σουρή. Η περιοχή αυτή ιδιοκτησιακά ανήκε στη Μονή Πεντέλης και ήταν δίπλα στο σιδηροδρομικό σταθμό του τραίνου, που συνέδεε την Αθήνα με το Λαύριο. Εκεί στεγάστηκαν τελικά οι 140-150 -πολυμελείς, κατά τεκμήριο, προσφυγικές οικογένειες, οι οποίες μετά από διαφορετικές διαδρομές, περιπετειώδεις και συχνά τραυματικές, κατέφυγαν και στο -μικρό τότε πληθυσμιακά- Χαλάνδρι των 1.346 κατοίκων το 1907, το οποίο, μετά και την εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων, έφτασε τους 6.882, σύμφωνα με την απογραφή του 1928.

Ήταν ένας πρόχειρος καταυλισμός, που αποτελούνταν από επτά σειρές ξύλινων

παραπηγμάτων, τα οποία προοριζόταν για την προσωρινή στέγαση των προσφύγων. Οι πρόσφυγες παρέμειναν εκεί για δέκα περίπου χρόνια, σε πραγματικά άθλιες συνθήκες, μέσα σε λασπόνερα, χωρίς στοιχειώδεις παροχές και κανόνες υγιεινής. Πολλοί αφηγητές μας, που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν σ' αυτά τα παραπήγματα, είχαν να μας πουν πολλά για το μοναδικό δωμάτιο, τις κοινές τουαλέτες και την ύδρευση, τα λασπόνερα. Εκεί οργάνωσαν τη ζωή τους. Δούλεψαν όπου έβρισκαν, άνοιξαν μαγαζάκια, ερωτεύτηκαν, παντρεύτηκαν, έκαναν παιδιά... «...είχε το μαγαζί που 'φτιαχνε παπούτσια ο πατέρας μας... Στον Παλιό Συνοικισμό, στην Παπαρηγοπούλου. Εκεί γνωριστήκαμε με τη μάνα μου... παντρευτήκαμε εδώ και κάνανε τρία κορίτσια. Αλλά κι ο πατέρας μας δεν έζησε πολλά χρόνια...», αφηγείται η Όλγα Στεφανίδου, που γεννήθηκε εκεί το 1932, με τη βοήθεια της Καί και κυρά μαμής.

Νέος Συνοικισμός

Το 1936-37 περίπου 80 οικογένειες μεταφέρθηκαν στον Νέο Συνοικισμό. Ορισμένες οικογένειες παρέμειναν στον Παλιό Συνοικισμό, που ρυμοτομήθηκε και χωρίστηκαν οικοπέδα, τα οποία μοιράστηκαν με κλήρωση. Η τελευταία παράγκα απομακρύνθηκε, επισήμως, το 1952. Όμως σύμφωνα με μαρτυρίες αφη-

το μοναδικό ξύλινο γεφύρι, που βρισκόταν κοντά στη σημερινή οδό Γυφτοπούλου (Μεσολογγίου).

Η δεκαετία του '40

Μόλις τρία χρόνια μετά την εγκατάστασή τους στον Νέο Συνοικισμό... ήρθε ο πόλεμος. Η δεκαετία του '40. Οι πρόσφυγες, σχεδόν στο σύνολό τους, βίωσαν ακραία φτώχεια. Όμως αντιστάθηκαν, μέχρι που έστρωναν δρόμους εθελοντικά... Η γειτονιά γέμισε μαγαζιά, περίπτερα, καφενεία...

Στη διάρκεια της εσωτερικής μετανάστευσης, τις δεκαετίες του '50 και του '60, αρκετοί «εσωτερικοί» πρόσφυγες αγόρασαν οικόπεδα στο συνοικισμό και στην ευρύτερη περιοχή του Ν. Χαλανδρίου. Το ίδιο διάστημα αρκετές οικογένειες προσφύγων αποφάσισαν να μετακινήσουν σε άλλες περιοχές και για να ξεφύγουν από το «στίγμα» του «πρόσφυγα».

Μετά τη δεκαετία του '50, η κατάσταση στον προσφυγικό συνοικισμό φαίνεται σταδιακά να βελτιώνεται. Τα παιδιά φοιτούν πλέον κανονικά στα σχολεία της

πόλης. Σήμερα, οι τρίτης γενιάς Μικρασιάτες πρόσφυγες είναι περήφανοι / περήφανες για την καταγωγή τους και με αφορμή τα 100 χρόνια, έχουν να μας πουν και να μας μάθουν πολλά, μέσα από τις δράσεις των συνδέσμων τους.

Σημειώνεται τέλος, ότι στην πόλη ιδιαίτερα συγκινητική παραμένει η προσπάθεια του Συλλόγου των Μικρασιτών & Κωνσταντινουπολιτών Χαλανδρίου «Ρίζες» για τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης.

Σίμος Ρούσος: «Λαός που ξεχνά την ιστορία του είναι καταδικασμένος να την ξαναζήσει»

Στην αξία της συνειδητής επιλογής να διατηρηθεί ζωντανή η ιστορική μνήμη, ειδικά του προσφυγικού στοιχείου που καθόρισε την ιστορία της πόλης του Χαλανδρίου, στάθηκε και ο δήμαρχος Σίμος Ρούσος. «Το γεγονός ότι αυτός ο πρώτος κύκλος διαλέξεων του Ελεύθερου Πανεπιστημίου άνοιξε με την εκδήλωση – αφιέρωμα στα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή έχει ιδιαίτερη βαρύτητα. Ήταν μια συνειδητή επιλογή, γιατί ο λαός που ξεχνά την ιστορία του είναι καταδικασμένος να την ξαναζήσει. Γι' αυτό ακριβώς το Ελεύθερο Πανεπιστήμιο του Δήμου Χαλανδρίου, άνοιξε τις πύλες του με μια εκδήλωση που κρατά άσβεστη τη μνήμη ενός γεγονότος που σημάδεψε το ελληνικό κράτος και διαμόρφωσε την πόλη του Χαλανδρίου. Το Χαλάνδρι των 1.346 κατοίκων του 1907, έγινε η πόλη των 6.882, μετά την απογραφή του 1928, χάρη στην έλευση των προσφύγων. Οι Μικρασιάτες καθόρισαν την κοινωνική ζωή της πόλης μας, καθόρισαν τη μορφή της σε όλα τα επίπεδα. Το αποτύπωμά τους στον αγώνα για την Ελευθερία στα χρόνια της Κατοχής είναι ανεξίτηλο, όπως και η συνεισφορά τους σε όλους τους δημοκρατικούς αγώνες των νεότερων χρόνων», είπε ο Σίμος Ρούσος.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ANDERS DE LA MOTTE

Εκδόσεις Κέδρος

Μια καλοκαιρινή νύχτα του 1983, σε ένα αγρόκτημα της σουηδικής επαρχίας, ένα μικρό αγόρι εξαφανίζεται. Το μόνο ίχνος που αφήνει πίσω του είναι ένα παπούτσι. Οι συντονισμένες προσπάθειες της αστυνομίας και της τοπικής κοινότητας δεν αρκούν για να εντοπιστεί το παιδί και οι φήμες οργιάζουν. Όταν τελικά η υπόθεση μπαίνει στο αρχείο, η

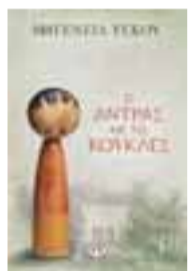
οδύνη και η αβεβαιότητα οδηγούν την οικογένεια σε κατάρρευση.

Είκοσι χρόνια αργότερα, η Βέρα, η αδελφή του εξαφανισμένου αγοριού, εργάζεται ως ψυχοθεραπεύτρια στη Στοκχόλμη. Μια μέρα εμφανίζεται ένας νεαρός που θέλει να συμμετάσχει στην ομάδα που επιβλέπει. Η ιστορία του μοιάζει ανατριχιαστικά με εκείνη της οικογένειάς της και αναστατώνει τη Βέρα. Με κίνδυνο να διαταράξει την εύθραυστη ισορροπία που με δυσκολία κατάφερε να βρει στη ζωή της, επιστρέφει στο πατρικό της. Πρέπει να βρει την απάντηση στο βασανιστικό ερώτημα που όλοι οι άλλοι επέλεξαν να ξεχάσουν: Τι συνέβη τελικά εκείνη τη νύχτα;

Ο ΑΝΤΡΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΚΟΥΚΛΕΣ

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΤΕΚΟΥ

Εκδόσεις Ψυχογιός

Ιούλιος 1948. Η δεκαεξάχρονη Αλεμίνα αναγκάζεται να εγκαταλείψει το σπίτι της στο όμορφο Κιέτι και να ζήσει στο εξής στο Σαλέντο της Κάτω Ιταλίας. Εκεί συναντάει για πρώτη φορά τον παράξενο παππού της, διεισδύει στα σκοτεινά μυστικά της οικογένειας Κοντότι και γνωρίζει τον έρωτα στο πρόσωπο ενός γλύπτη.

Στην ίδια περιοχή, ένας άντρας δολοφονεί με απεχθή τρόπο τους δωσίλογους συνεργάτες των Γερμανών. Για κάθε θύμα φτιάχνει μια ξύλινη κούκλα χωρίς άκρα, όπου, σύμφωνα με έναν ιαπωνικό θρύλο, παραμένει η ψυχή αυτού που φεύγει.

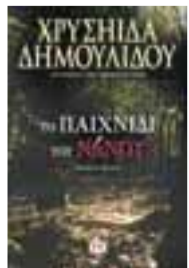
Θα φτάσει η στιγμή που οι φαινομενικά διαφορετικοί δρόμοι αυτών των δύο ανθρώπων θα διασταυρωθούν και τότε θα τεθεί το κρίσιμο ερώτημα: Ποιος έχει το δικαίωμα να ξεχωρίσει το καλό από το κακό, το δίκαιο από το άδικο; Τι θα γίνει όταν πέσουν οι μάσκες και έρθει η καθαρή;

Ένας συναρπαστικός χορός γεγονότων και απρόσμενων εξελίξεων, μια «ταραντέλα» έρωτα, προδοσίας, εκδίκησης και απονομής δικαιοσύνης στα δύσκολα χρόνια μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΟΥ ΝΑΝΟΥ

ΧΡΥΣΗΙΔΑ ΔΗΜΟΥΛΙΔΟΥ

Εκδόσεις Ψυχογιός

Στις 14 Ιουνίου 1987, ο θρίαμβος της κατάκτησης του Ευρωπάσκετ από την Εθνική Ελλάδα ξεσηκώνει τους Έλληνες να ασχοληθούν με το άθλημα. Ο Νικήτας Φωτιάδης, ένας νεαρός ταλαντούχος παίχτης μιας μικρής ομάδας μπάσκετ, τραβά την προσοχή ενός Ιταλού προπονητή ως εξαιρετικό ταλέντο. Από τη μια στιγμή στην άλλη η ζωή του

αλλάζει, μαζί και της φτωχής οικογένειάς του. Η χαρά δε θα κρατήσει πολύ. Όσα του έδωσε η ζωή τόσο γενναίο δώρα τα ζήτησε όλα πίσω. Κι ακόμη περισσότερα.

Είκοσι ένα χρόνια αργότερα, παραμονές Χριστουγέννων του 2008, μια σειρά ιδιαίτερα άγριων δολοφονιών στην Αθήνα αναστατώνει τις αστυνομικές Αρχές. Οι πρώτες έρευνες δείχνουν πως τα θύματα δεν έχουν σχέση μεταξύ τους, είναι διαφορετικού φύλου, διαμένουν σε άλλες περιοχές, έχουν διαφορετικές προσωπικές ζωές, ανόμιες κοινωνικές θέσεις και επαγγέλματα. Το πιο περίεργο όμως είναι πως τα σώματα όλων είναι τοποθετημένα σε θέση Εσταυρωμένου και δίπλα από καθένα υπάρχει ένα διαφορετικό πλαστικό ομοίωμα νάνου, από το γνωστό παραμύθι «Η Χιονάτη και οι επτά νάνοι».

Ο Νικήτας παρακολουθεί τα γεγονότα σοκαρισμένος. Στο μακρινό παρελθόν, όλα τα θύματα είχαν μαζί του και μεταξύ τους σχέσεις που η Αστυνομία αγνοεί. Όμως δεν τολμά να μιλήσει, φοβάται. Εν τω μεταξύ, ο αστυνόμος Α' Σοφοκλής Καραμάνος, ο επικεφαλής των ερευνών, προσπαθεί να αποτρέψει την επόμενη δολοφονία. Οι νάνοι του παραμυθιού είναι επτά κι εκείνος κρατά στα χέρια τους τέσσερις.

Ποιος είναι ο επόμενος νάνος που θα βρουν;

Ποιος και γιατί κρύβεται από πίσω;

Γιατί αφήνει σε θέση Εσταυρωμένου τα θύματά του;

Είναι ένας ο δολοφόνος ή περισσότεροι;

Μήπως έχει θέση και η Χιονάτη σ' αυτό το παιχνίδι;

ΑΠΟΦΑΣΙΖΩ. Η ΖΩΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΜΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΣ

Εκδόσεις Ψυχογιός

Δεν μπορούμε να δώσουμε πολλά χρόνια στη μία και μικρή διάρκεια ζωής μας. Μπορούμε όμως να δώσουμε πολλή ζωή στα χρόνια μας κάνοντας επιτυχημένες επιλογές. Ο Αλμπέρ Καμί υποστήριξε ότι η ζωή είναι το άθροισμα των επιλογών μας. Οι αρχαίοι φιλόσοφοι πίστευαν ότι το πεπρωμένο δεν είναι η μοίρα αλλά το αναπόφευκτο των

συνεπειών των δικών μας επιλογών και πράξεων, δεδομένων, βεβαίως, των αντικειμενικών περιορισμών. Συνεπώς, η τέχνη να κάνουμε επιτυχημένες επιλογές είναι για όλους μας η πλέον κρίσιμη.

Με αληθινές ιστορίες, παραδείγματα, μεταφορές, ασκήσεις και οδηγούς βελτίωσης το βιβλίο αυτό θα σας βοηθήσει να αποκτήσετε τις πλέον χρήσιμες αρχές, μεθόδους και τεχνικές για να κάνετε περισσότερο επιτυχημένες επιλογές σε όλους τους τομείς της ζωής σας. Για να κάνετε πράξη τον στίχο του Διονύσιου Σολωμού «με λογισμό και μ' όνειρο» και να ζήσετε όσο καλύτερα γίνεται.

ΜΕΣΟΤΟΙΧΙΕΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΟΥΣΣΑΣ

Εκδόσεις Κέδρος

Μεσοτοιχίες. Από την Ελλάδα στη Ρουμανία, από την Ιταλία στην Αίγυπτο, από την Ισπανία στη γαλλική ύπαιθρο, εννέα ιστορίες, εννέα τόποι, εννέα ζωές συνθέτουν ένα πολύπλευρο μωσαϊκό με φιλοσοφικές και υπαρξιακές προεκτάσεις, έχοντας ως επίκεντρο την πανδημία, που περιορίσε την ελευθερία μετακινήσεων και τη δυνατότητα επαφής στις περισσότερες χώρες του πλανήτη. Μέσα από σελίδες γεμάτες στοχασμό, αλλά και πάθος για τη

ζωή, μέσα από την κοινή εμπειρία του εγκλεισμού, μας αποκαλύπτεται η ενιαία ουσία όλων των ανθρώπων, πέρα από τις όποιες πολιτικές, θρησκευτικές και προσωπικές πεποιθήσεις τους. Ταυτόχρονα μας αποκαλύπτεται ο αγώνας του ανθρώπου να μην υποκύψει στον φόβο, στην αποξένωση και στη μοναξιά. Ο αγώνας του ανθρώπου να παραμείνει άνθρωπος. Γιατί εξίσου επικίνδυνοι με την εξάπλωση της ασθένειας είναι οι δαίμονες και το σκότος που όλοι έχουμε μέσα μας και όλοι καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε αν δεν θέλουμε να χάσουμε την αληθινή υπόστασή μας.

ΣΕΡΛΟΚ, ΛΟΥΠΕΝ ΚΙ ΕΓΩ:

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ

ΓΚΑΤΙ ΑΛΕΞΑΝΤΡΟ,

ΜΠΑΚΑΛΑΡΙΟ ΠΙΕΡΝΤΟΜΕΝΙΚΟ

Εκδόσεις Μίνωας

Ένας παλιός φίλος επιστρέφει από το παρελθόν για να προτείνει στον πατέρα της Αϊρίν μια κερδοφόρα επένδυση, πολύ ξεχωριστή: την αγορά ενός κάστρου στη Σκοτία.

Η Αϊρίν, ο Σέρλοκ κι ο Αρσέν συνοδεύουν τον κύριο Άντλερ στο ταξίδι του στον βορρά. Η ομορφιά της έπαυλης, όμως, στις όχθες του ποταμού Κλάιντ

δεν είναι αρκετή για να κρύψει την απειλητική ατμόσφαιρά της. Ανησυχητικά νυχτερινά μηνύματα και η άφιξη ενός εκκεντρικού ταξιδιώτη που έρχεται από μακριά κάνουν το μυστήριο ακόμα πιο πυκνό. Και η Αϊρίν πρόκειται να ανακαλύψει ότι η αλήθεια που κρύβεται ανάμεσα στα τείχη του κάστρου ίσως αλλάξει για πάντα τη ζωή της.

Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΜΕΤΑΞΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Εκδόσεις Μίνωας

Σμύρνη, 9 Σεπτεμβρίου 1922. Ο νεαρός Αρίστος Κογκαλίδης αποφασίζει να εγκαταλείψει την πατρίδα του και να καταφύγει με την οικογένειά του στην Ελλάδα. Ξέρει ότι η μέρα της καταστροφής πλησιάζει και ο μοναδικός τρόπος να σωθούν είναι να ακολουθήσουν τον δρόμο της προσφυγιάς. Δεν τον φοβίζει το μέλλον, καθώς θα πάρει μαζί του όλα

εκείνα που θα του επιτρέψουν να ξεκινήσει μια νέα ζωή: χρήματα, κοσμήματα αλλά και τον πολύτιμο θησαυρό του... Όμως, ο νεαρός Γαβρίλης Ραγιόγλου ανατρέπει την τελευταία στιγμή τα σχέδιά του με τον χειρότερο τρόπο...

Αθήνα, σήμερα. Όταν ο αιωνόβιος Χριστόδουλος Ραγιόγλου δολοφονείται, ο συνταξιούχος πλέον αστυνομικός Μάνος Βαρσάμης, παλιός φίλος του θύματος, και η ψυχολόγος Έλσα Γληνού αναλαμβάνουν την υπόθεση. Όσοι ήταν κοντά του μπαίνουν στο στόχαστρο του Βαρσάμη που πιστεύει πως ένας από αυτούς είναι ο δολοφόνος. Όταν, όμως, η Έλσα συνειδητοποιεί πως όλοι τους σχετίζονται με τη Σμύρνη, οι ισορροπίες ανατρέπονται και τα νέα δεδομένα οδηγούν σε ένα ακόμα έγκλημα και μια απόπειρα δολοφονίας.

Το παρελθόν μπλέκεται με το παρόν και καλά κρυμμένα μυστικά βγαίνουν στο φως. Ποιος θέλησε να σκοτώσει έναν άνθρωπο που ήδη βρισκόταν στο κατώφλι του θανάτου; Ο Μάνος και η Έλσα, στην προσπάθειά τους να ξετυλίξουν το κουβάρι αυτής της τόσο σκοτεινής υπόθεσης, καλούνται να ανατρέξουν στο 1922...

Όλα οδηγούν στη Σμύρνη... ή ξεκινούν αποκεί...